

UNIVERZA V MARIBORU
PEDAGOŠKA FAKULTETA

Oddelek za predšolsko vzgojo

DIPLOMSKO DELO

Sonja Oljačič

Maribor, 2011

UNIVERZA V MARIBORU
PEDAGOŠKA FAKULTETA

Oddelek za predšolsko vzgojo

Diplomsko delo

LUTKA KOT MOTIVACIJSKO SREDSTVO PRI BIBARIJAH

Mentorica:

visja predavateljica, Sabina Ćinko

Kandidatka:

Sonja Oljał il

Maribor, 2011

Lektorica:

Janja Rostohar, prof. slo. in soc.

Prevajalka:

Damjana Sotošek, uni. dipl. ang.

Zahvala

Najprej se zahvaljujem svoji mentorici, višji predavateljici Sabini Ćrko, za vso strokovno pomoč, predloge, številne nasvete in usmeritve pri izdelavi diplomske naloge.

Dejan, Claudia in Julija, hvala za potrpečljivost in podporo. Sonja in Mila hvala, ker sta velikokrat v času mojega študija varovali moji deklici.

Hvala tudi vama, Simona in Maja, ki sta mi pomagali in me proti koncu najbolj priganjali.

Hvala vsem, ki ste mi pomagali pri študiju.

UNIVERZA V MARIBORU
PEDAGOŠKA FAKULTETA

IZJAVA

Podpisana Sonja Oljačič, rojena 12. 10. 1976, študentka Pedagoške fakultete Univerze v Mariboru, smer Predšolska vzgoja, izjavljam, da je diplomsko delo z naslovom **Lutka kot motivacijsko sredstvo pri bibarijah**, pri mentorici višji predavateljici, Sabini Ćinko, avtorsko delo. V diplomskem delu so uporabljeni viri in literatura korektno navedeni; teksti niso prepisani brez navedbe avtorjev.

Sonja Oljačič

Podpis študentke: _____

Maribor, 2011

POVZETEK

Diplomska naloga *Lutka kot motivacijsko sredstvo pri bibarijah* obravnava lutko v povezavi z bibarijami kot vodene dejavnosti v vrtcu pri 2- do 3-letnih otrocih.

V teoretičnem delu diplomske naloge so na podlagi strokovne literature opredeljene vsebine Lutka in Vrste lutk, Vloga lutke in Igra z lutko, sledita poglavji Otrokov razvoj ob igri z lutko in Vloga vzgojitelja v lutkovnem procesu. Predstavljeni so Cilji vzgoje in izobraževanja z lutko, Metode dela ter Lutkovne tehnike za različna starostna obdobja v vrtcu, v zadnjem poglavju so opisane govorne igre in bibarije.

Bibarije so gibalne igre v obliki komunikacije med odraslim in otrokom. Temeljijo na ritmično-glasovnih in besednih igrah, ki so lahko dopolnjene z melodijo. Povezujejo se z igro dotikanja in gibi odraslega in otroka. Glavne sestavine bibarij so rime, dikcija, ritem, dinamika, izraz in gibi udeležencev. Bibe so kazalec in sredinec, ki se sprehajata po otrokovem telesu in na koncu izzoveta smeh pri otroku.

Teoretičnemu delu sledi poglavje Namen s cilji in podpoglavje Predvidena metodologija dela diplomske naloge.

V praktičnem delu diplomske naloge so predstavljene priprave za lutkovne dejavnosti, v kateri so podrobno predstavljene izvedbe lutkovne dejavnosti v povezavi z bibarijami v vrtcu. Dodan je slikovni material, ki prikazuje dejavnosti z lutko.

KLJUČNE BESEDE: lutka, bibarije, igra z lutko, otrok, vrtec, govorne igre

ABSTRACT

The diploma thesis titled *The puppet as a motivation tool at »Bibarijas«* deals with a puppet in connection to »Bibarijas« as guided activities with 2-3 years old children in kindergartens.

The theoretical part of the diploma thesis consists of the following contents, based on expert literature: puppet and types of puppets, roll of the puppet and playing with a puppet, followed by the chapters on development of a child playing with a puppet and on the role of a tutor in a puppet process. Goals of upbringing and education with a puppet, work methods and puppet techniques are presented for different age periods in the kindergarten and the last chapter describes speaking games and »Bibarijas«.

»Bibarijas« are motive games in the form of communication between an adult and a child. They are based on rhythmical vocal and word games which may be complemented with a melody. They are connected with a game of touches and moves of a grown-up and a child. The main components of »Bibarijas« are rhymes, diction, rhythm, dynamics, expression and movements of the participants. »Bibas« are the forefinger and the middle finger moving over the child's body and eventually provoking the child to laugh.

The theoretical part is followed by the chapter describing purpose and goals and a sub chapter on anticipated work methodology of the diploma thesis.

The practical part of the thesis presents the preparations for puppet activities, where realisations of puppet activities in connection to »Bibarijas« in kindergarten are presented. Images are added showing puppet activities.

KEY WORDS: puppet, »Bibarijas«, puppet play, child, kindergarten, speech games.

KAZALO VSEBIN

1	UVOD	1
2	TEORETIČNI DEL	4
2.1	LUTKA	4
2.1.1	VRSTE LUTK	7
2.1.1.1	Lutke na palici	8
2.1.1.2	Lutke na nitkah	12
2.1.1.3	Ročne lutke	16
2.1.1.4	Prstne lutke	19
2.2	VLOGA LUTKE	20
2.2.1	Lutka in naša pomočnica	21
2.2.2	Lutka in idealna povezava didaktičnih smotrov	23

2.3	IGRA Z LUTKO	24
2.3.1	Pedagoška vrednost otroške igre z lutko	25
2.3.2	Larobna moč lutke	27
2.4	OTROKOV RAZVOJ OB IGRI Z LUTKO	29
2.5	VLOGA VZGOJITELJA V LUTKOVNEM PROCESU	35
2.6	CILJI VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA Z LUTKO	37
2.7	METODE DELA	41
2.8	LUTKOVNE TEHNIKE ZA RAZLIČNA STAROSTNA OBDOBJA V VRTCU	45
2.8.1	Lutka pri otrocih, starih 1 do 2 leti	45

2.8.2	Lutka pri otrocih, starih 2 do 3 leta	46
2.8.3	Lutka pri otrocih, starih 3 do 5 let	47
2.9	GOVORNE IGRE	48
2.9.1	Pregovori	49
2.9.2	Uganke	49
2.9.3	Glasovne govorne igre	49
2.9.4	Zagovori	50
2.9.5	Izgtevanke	50
2.9.6	Naštevanke	50
2.9.7	Hitrogovorjenke	51
2.9.8	Lažnjivke	51
2.9.9	Gibalno govorne igre	51
2.9.9.1	Bibarije in rimana besedila	52
2.9.9.2	Kako se igrati bibarije?	56
3	NAMEN	58

3.1	Predvidena metodologija dela	58
4	PRAKTIČNI DEL	59
4.1	Priprave	59
5	SKLEP	121
6	LITERATURA	124

KAZALO SLIK

Slika 1	Izvajanje bibarije z Gosenico.	63
Slika 2	Otroci sodelujejo pri bibariji Gosenica je lezla.	63
Slika 3	Izvajanje zadnjega dela bibarije z Metuljem.	64
Slika 4	Otrok animira lutko Gosenico.	64
Slika 5	Animacija Metulja.	64
Slika 6	Bibarija z Gosenico.	65
Slika 7	V lonček se je skrila.	65
Slika 8	Je letal Metuljček prelepo.	65
Slika 9	Rezanje krožca	70
Slika 10	z škarkarji na dva dela.	70
Slika 11	Priprava na slikanje s prstno barvo.	70
Slika 12	Barvanje s prsti.	71
Slika 13	Slikanje starejših otrok.	71
Slika 14	Slikanje mlajših otrok.	71
Slika 15	Dobili smo odtis.	72
Slika 16	Biba torto meša.	77
Slika 17	En kos torte ti dobiš	77
Slika 18	in en kos torte ti dobiš	77

Slika 19	é enega pa mala miĝ	78
Slika 20	Odloĝ anje, kakĝna bo Biba.	82
Slika 21	Biba v nastajanju.	83
Slika 22	Otroci so lutki dali oĝ i, nos in usta.	83
Slika 23	Nato dobi ĝe lase.	83
Slika 24	Dveletni deĝ ek se odloĝ a.	84
Slika 25	Lutki v nastajanju.	84
Slika 26	Razstava lutk.	84
Slika 27	Trk, trk, trk é	88
Slika 28	Je kdo doma?	89
Slika 29	Ja, Tijan.	89
Slika 30	Moja, moja é	89
Slika 31	Metoda Neroda se predstavi.	93
Slika 32	Nagovori vse otroke.	94
Slika 33	é po lojtri je ĝla é	94
Slika 34	é pol je pa jokala.	94
Slika 35	Metoda Neroda é	95
Slika 36	é po lojtri je ĝla é	95
Slika 37	é padla je é	95
Slika 38	Miĝka kaĝko kuha.	100

Slika 39	é temu dala é	100
Slika 40	é temu pa vrat é	100
Slika 41	é in v luknjico é	101
Slika 42	é skрила é	101
Slika 43	Dejek poskuša animirati lutke.	101
Slika 44	Miĝka é	102
Slika 45	é kaĝko kuha é	102
Slika 46	é temu dala é	102
Slika 47	Poglej Miĝko in Krta.	107
Slika 48	Miĝka po é	107
Slika 49	Krt zemljico é	107
Slika 50	Miĝka roĝice é	108
Slika 51	Gremo na vrt é	108
Slika 52	Miĝka roĝica nabira.	108
Slika 53	Leze, leze é	112
Slika 54	Polĝek polasi é	113
Slika 55	é buc, buc, buc é	113
Slika 56	Leze Polĝek.	113
Slika 57	é po listju in travi é	114
Slika 58	Kje so prsti?	118

Slika 59	é kako si kaj prijatelj ...	119
Slika 60	é grem domov é	119
Slika 61	é kje je kazalec é	119
Slika 62	é tukaj sem é	120
Slika 63	Rigemo lutke na prste.	120

Za vse priložene fotografije otrok, ki so bile posnete v Vrtcu Mavrica Bregice, sem pridobila pisno soglasje staršev.

1 UVOD

Vsak predmet lahko spremenimo in mu damo drug pomen. Tudi deli telesa lahko postanejo lutke, dovolj sta le pogled in gib ter lutka oživi.

Otrokovo prvo srečanje z lutkami so bibarije in prstne igre. Oživi jih v naročju staršev in drugih pomembnih ljudi. Dotik, beseda, rima, ritem, toplota odraslega, ki mu otrok zaupa, ter lutke s svojim ljudstvenim nabojem pridelajo posebno ljudsko vzdušje, ki otroka pomiri, zabava in spodbuja k sodelovanju.

Lutke pomagajo otrokom premostiti stres ob uvajanju v vrtec. Tako imenovane »ninice« jih spominjajo na mamo, na dom, na nekaj, kar poznajo in to jih potolaži, ko so žalostni. Tudi otroci, ki običajno niso imeli »ninic«, so se lažje uvajali v vrtec, če so od doma prinesli mehko igračo, ki jih je spominjala na dom in jim dala občutek varnosti. Lutke tudi igrajo otroka spremljajo vso otroštvo.

Z lutkami lahko pri otrocih spodbujamo razvoj verbalne in neverbalne komunikacije in nastopanje pred skupino, bogatimo besedni zaklad, urimo motorične spretnosti, spoznavamo pojme, izražamo čustva, razvijamo ustvarjalnost in vplivamo na dobro socialno klimo v oddelku.

Otroška igra je vidik tistega najbolj arhaičnega v izročilu, je most med fantazijo in stvarnostjo, priprava in adaptacija otroka na resničnost življenja (Cvetko, 1996, str. 33).

Sitarjeva (1996, str. 35) navaja: »Animacija prstkov nas naravno pripelje k lutkarstvu; prav to združuje v sebi številne umetnostne panoge in zato ustreza prstnim igram, v katerih umetnost še ni razdeljena na posamezne zvrsti.«

Sitarjeva (1996, str. 35, 36) pravi: »Besede v prstnih igrah niso več samo govor, zvenijo lahko, si ritmično sledijo, se ponavljajo. Srečanje otroka s prstno igro je tako tudi njegovo prvo srečanje s **poezijo** - zakaj bi bile sicer vse prstne igre zapisne v verzih? Besedilo je skopo, omejeno, omejeno le na bistveno, saj ima takle organizem le pet vrstic in že znotraj teh obvezne ponavljajoče se elemente.«

V diplomski nalogi želimo predstaviti lutke kot spodbudo in dobrodošlo motivacijsko sredstvo pri delu z bibarijami v prvem starostnem obdobju. Z lutkami, v povezavi z bibarijami, smo izvedli lutkovne dejavnosti pred otroki in z otroki v vrtcu.

V sklopu dejavnosti v vrtcu nas zanima predvsem, ali se nivo koncentracije pri otrocih po daljšem delu z lutkami izrazito zveča, kako le-te vplivajo na vzdušje v skupini. Odkriti želimo, kako lutke in bibarije vplivajo na otrokovo kreativnost ter ugotoviti, ali otroci posegajo po lutkah izven lutkovne dejavnosti.

V teoretičnem delu diplomske naloge so najprej predstavljene lutke in vrste le-teh. Sledijo poglavja o vlogi in igri z lutko, otrokovem razvoju ob igri z njo in vlogi vzgojitelja v lutkovnem procesu. V nadaljevanju so opredeljeni cilji in metode vzgojno izobraževalnega dela z njo ter lutkovne tehnike za različna starostna obdobja v vrtcu. V zadnjem poglavju so opisane govorne igre in predstavljene bibarije. Teoretičnemu delu sledijo nameni s cilji in predvidena metodologija dela diplomske naloge.

V praktičnem delu diplomske naloge so zapisane priprave za lutkovne dejavnosti. V njih so podrobno predstavljene dejavnosti z lutkami v povezavi z bibarijami v vrtcu, z otroki starimi od 2 do 3 leta. Dodan je slikovni material, ki podrobno prikazuje potek dejavnosti.

Diplomska naloga je odraz truda, kako otrokom približati lutke in dejavnosti preko njih ter želje, kako popeljati otroke v svet domišljije in močnejšega doživljanja bibarij z njihovo pomočjo.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 LUTKA

Lutka je vsak tisti predmet, ki ga človek prime v roke in ga oživi in mu vliva svojo dušo. Ta človek se imenuje animator. Ko prenaša energijo na predmet, postane ta predmet lutka. Lutka za otroka predstavlja duplikat živih bitij, s katerimi manipulira, kakor sam želi. Igra vlogo posrednika med otrokom in okoljem. Lutke absolutno izzivajo domišljijo in ustvarjalnost, oboje pa je določeno otroku za nadaljnji razvoj (Zapiski iz predavanj, 2004).

S staligla otrok obstaja enačenje lutke in človeka. V prehodnem obdobju, ko je lutka že imela določene človeške poteze, je bila pravzaprav simbol človeka. Je mrtev predmet, ki ga človek oživi. Likovna oblika lutke, poleg ostalih odrskih dejavnikov (literatura, dramska igra, glasba, svetloba), poudarja notranje, velikokrat skrite vsebine tudi z gesto lutke (Činko, 2008, str. 133).

Lutke se lahko uporabljajo tudi za zadovoljitev socialnih, čustvenih in intelektualnih potreb. So vizualne metafore, ki predstavljajo »resnično življenje«, ki pa je korak odmaknjeno od resničnega sveta. Lahko jih uporabljamo za reševanje tabu tem ali pri občutljivih zadevah, saj so manj obremenjujoče in zavezujoče za občinstvo kot živa igra (prav tam).

Majaron (2001, str. 4) pravi, da se z lutko otrok sreča že zelo zgodaj, če ne prej, ko stopi v vrtec. V roki vzgojitelja je že prvi dan »osebica«, ki mu pomaga pregnati ločitveni strah. Postane močnejša avtoriteta od vzgojitelja.

Korošec (2001, str. 7) »Lutki otrok zaupa svoje težave, odpravlja nesporazume in skozi njo vzpostavlja simbolno komunikacijo z okoljem. Lutka otroku omogoča tudi lastno ustveno reakcijo, ki je od besed neodvisna, torej neverbalno komunikacijo.

Lutka že dolgo ni več le sredstvo za pripravo predstav in motivacijo pri pouku, vedno bolj postaja magična moč v rokah učitelja in otrok in spodbuja kognitivni, socialni in lastni razvoj.«

Korošec (2003, str. 7) navaja: »Vsak kamen, lesena glica ali košček papirja lahko oživi s pogledom in z gibom. Otroci lahko da vsakemu predmetu nek nov pomen, s katerim bo sporočil del svojega intimnega, izkustvenega ali podzvestnega sveta. Ne samo predmeti, tudi naše roke, prsti, stopala itd. so zelo uporabni za pripravo lutkovnih prizorov ali za vsakodnevno komunikacijo med odraslim in otrokom. Igranje z lutko je lahko spontano, spodbujeno z literarno predlogo, z ogledom predstave ali določeno vsebino pri različnih njih področjih kurikula.«

Korošec (2003, str. 7) pravi: »Otroci lutki verjame bolj kot odraslemu, čeprav lutka oživi gelet, ko jo ta ista odrasla oseba animira z gibom in glasom. Oživljena lutka ima dušo, življenje, v katerega otroci brezpogojno verjame. /é / Ta otrokova vera v lutko vzgojitelju omogoča, da prek nje uspešno komunicira z njim. Lutka otroka lahko pohvali, opozori na napako ali pa mu preprosto prisluhne ob stiski ali veselju. /é / Izkušnje tistih, ki so uporabljali lutko v ljubljenski skupini, so pokazale, da pozitivno vpliva na komunikacijo, motivacijo in vzdušje v razredu.«

Korošec (2004, str. 1) pravi, da je lutka odličen medij za komunikacijo med vzgojiteljem in otrokom in med otroki samimi. Kot posrednik v komunikaciji lutka izboljšuje medosebne odnose in sprošča vzdušje v skupini. Kot močno simbolno sredstvo nudi otroku možnost izražanja lastnih ustev, sproščanja konfliktov in v simbolnih situacijah 'kot da' sporočanje lastnega videnja realnega sveta. /é / Lutke imajo v sebi nekaj magičnega, posebno energijo, ki pretegne otroke in odrasle.

Vzgojitelju lutke pripomorejo pri:

- *lažjem razumevanju otroka;*
- *prepoznavanju njegovih čustev in težav;*
- *hitrejšem in zanimivejšem doseganju ciljev učenega načrta* (Korošec, 2004, str. 1).

Lutke so za otroke zelo privlačne, saj imajo posebno moč in energijo. Govorimo o preprostih lutkah, ki jih otroci naredijo sami ali s pomočjo vzgojiteljice. To niso estetsko dodelane lutke, ki jih vidimo na profesionalnih predstavah ali kupljene v trgovinah. Vsak predmet lahko oživi in postane nova oseba, ki bo pripravila otroke za spontano komunikacijo (Korošec, 2004, str. 4).

Iz otroštva se lahko spomnimo tudi televizijskih lutk, ki smo jih imeli otroci zelo radi. Lutke iz Zvezdice zaspanke, Radovednega Tačka, Zverinic iz Režije, Frajčega dola, Sezamove ulice, Mapett Showa, Kljukčeve dogodivščine in Najbolj pa so nam ostale v spominu bibarije in prstne igre v naročju naših staršev.

Čustva, veselje, zabavo in pozornost, ki so jih v nas vzbujale lutke, zaznamo tudi pri otrocih pri svojem delu v vrtcu. Ko uporabimo lutke, je vsa otrokova pozornost namenjena njim. Doživlja jo kot živo in pravo osebo.

2.1.1 VRSTE LUTK

Poznamo veliko različnih vrst lutk:

❖ *lutke na palici*

❖ *lutke na nitkah*

❖ *ročajne lutke*

❖ *prstne lutke*

❖ *ploske lutke*

❖ *mimikne lutke*

❖ *maske*

❖ *lutka - igrača*

2.1.1.1 Lutke na palici

Lutka na palici imenujemo vsak predmet, vsako figuro, ki jo natakemo na leseno palico in s pomočjo te palice vodila premikamo. Pravimo, da jo animiramo. Velikokrat je uporabljena pri pedagogih v vrtcu in šoli, saj je tehnološko dokaj preprosta, predvsem pa se z njo odlično in enostavno animira (Varl, 1995b, str. 4).

Če od svojega uveljavljanja v Evropi je javajka po svojih sposobnostih predstavljala najpopolnejšo lutkovno obliko, za nekatere celo najpopolnejši posnetek ljubečega gibanja in njegove izraznosti. Združuje princip gibljivosti, ki je značilna za ročne lutke, in princip mehkih in melanholičnih gibov marionete. Je bogato izrazno gestikulativna, natančna in minimalistična, zaradi tega lahko z javajko uprizarjamo zahtevne, tekstovno bogate teme. Primerni so lirski, pravljinski, tragični in glasbeni teksti. Sposobna je impresivno odigrati psihološke situacije, zahtevne tekste v verzih, večje epske tekste z mitološko tematiko. Rekvizite uporablja neposredno ali s pomočjo gibk, na katere je rekvizit pritrjen. Velikost rekvizitov je sorazmerna velikosti lutke (Trefalt, 1993, str. 55).

Otroci izdelajo lutke iz papirnatih vrečk, plastelina, gline, plastičnih ali papirnatih lončkov, iz gobic, gnetil, zmešanega papirja, ki jih pritrdimo na palice (Činko, 2009).

Varlova (1995b, str. 21) lutke na palici razdeli v tri velike skupine:

- **Lutke na palici brez dodatnih vodil** so ene najpreprostejših lutk tako za izdelavo kot za animacijo. Uspešno jih ustvarjajo tudi najmlajši s svojo neskončno domišljijo. Če lesene kuhalnice in glice so idealna osnova za take lutke. Le minimalne dodatke nalepimo in lutka je nared za odlično igro. Takšne lutke nimajo sklepov ter okončin. Animira jih lahko za etnik, paziti pa mora na višino lutkinega telesa, da se mu ta ne pogreza za

paravan. Osnova za preproste lutke na palici je lahko ogromno odpadnega materiala: jogurovi lončki, manjše kartonaste škatle, prazne konzerve é

Veliko različnih ljubečih in živalskih lutkovnih tipov dobimo iz okrogle glave. Trupi takšnih lutk so lahko iz blaga ukrojeni kostumi. Kostumi nakazujejo osebnost, družbeni stan oziroma samo živalsko ali ljubečo lutko (prav tam, str. 22).

Najpreprostejši kostum za tako lutko je le iz blaga vrezan krog z luknjico v sredini, skozi katero potisnemo vodilo glave in blago pod glavo prilepimo. Dodamo lahko ovratnike, gepke, predpasnike ali našijemo kožle blaga kot perje pri živalskih lutkah. Živalski lutki na hrbtnem delu prišijemo rep. Zahtevnejše oblikovani glavi in trupu lahko dodamo tudi roke, ki prosto visijo ob telesu in se samodejno premikajo. Roke privežemo pod ovratnik ali pa jih prišijemo na gornji del kostuma (Varl, 1995b, str. 23, 24).

Lutka ima lahko tudi samodejne noge, ki jih prišijemo na spodnji del trupa, pri človeških likih pa noge podaljšamo z vrstico, ki jo pritrdimo tik pod vrat. Spontano premikanje obeh udov lutko zelo oživi (prav tam, str. 24).

- **Lutke na palici z živo roko** so malo zahtevnejše, a še vedno enostavne za izdelavo in animacijo. Uporabljamo jih takrat, kadar mora lutka igrati z rekviziti ali pri govoru gestikulira z rokami. Animator jo drži z eno roko za osnovno vodilo glave, njegova druga roka pa igra lutkino roko. Ko lutka pri igri potrebuje obe roki, npr. ob igranju, jo za osnovno vodilo drži en igralec, drugi pa igra obe roki. S tako vodeno lutko je mogoče priložiti resnično vse (prav tam, str. 26).

Roka je obilajno orokavljena in se giblje pred ali ob lutkinem telesu, lahko pa je potisnjena skozi posebej za to pripravljeno odprtino kostuma

kot nadaljevanje lutkinega telesa. Precej dolg kostum je telo take lutke z veliko blaga, ukrojen kot krog ali dvojni pravokotnik (prav tam).

Igra z živo roko je odlična ob igri predmetov iz našega okolja in igri lutk, ki niso osebe. Ustvarja izredno groteskne slike v prostoru. Animatorjeva roka je v svetu lutk zanimiv dodatek personifikacije predmetov in stvari (Varl, 1995b, str. 27).

- **Lutke na palici z vodili** (lutkine dlani imajo žilnata ali lesena vodila) so poenostavljena varianta tradicionalnih javajk. Javajke so lutke, ki so prišle v Evropo iz južne Azije. So tehnološko zahtevne lutke z gibljivo glavo, tridimenzionalnim trupom, z rokami z vsemi sklepi ter grajene po žilnem proporciju. V težišču trupa je osnovno vodilo lutke, ki nima spodnjega telesa, le dolg kostum. Od take klasično oblikovane lutke je ostala le na palico nasajena glava, ki se v osi lahko vrti, nastavek trupa v ramenskem delu in v sklepih gibljive roke na vodilih. Lutkar drži lutko v eni roki, z drugo pa vodi obe lutkini roki. Za dobro animacijo je potrebno veliko vaje. Za naše etnike je boljše, da vodijo le po eno roko, druga naj visi ob lutkinem telesu. Vodila za roke morajo biti dovolj dolga, da lahko lutka seže z dlanjo navrh glave (Varl, 1995b, str. 28).

Različic teh lutk in sistemov z vodenje je že veliko, precej je celo tako enostavnih, da lutka sploh nima telesa, le blago. Na vodilih so samo dlani, ki so v zapestju vlepljene v tkanino obleke (prav tam, str. 30).

Lutke na palici z vodenimi rokami so večinoma brez nog. Pri možkih in fantovskih lutkah noge lahko naredimo, le da je v tem primeru vodilo vidno, prav tako pri kakšni deklici s kratkim krilom (prav tam, str. 31).

- **Lutke na dveh palicah** so lutke živalskih likov, ki hodijo po vseh štirih in ne po dveh nogah kot personificirani živalski liki. Eno vodilo je vstavljeno v glavo in drugo v trup. Vodili sta krajši, tako se take lutke dokaj enostavno animirajo. Noge so prižite k trupu in se samodejno premikajo. Glavno nosilno vodilo je vlepljeno v težišče trupa. Pri tem moramo upoštevati težo nog in repa. Drugo vodilo, ki ga vsadimo v težišče glave, mora biti vedno daljše od vodila za trup, da lahko živalska lutka pogleda po zraku navzgor, zatuli v luno, če gre slučajno za psa (prav tam).

Večinoma gre pri teh lutkah za živali, zato je najbolje, da celo lutko utrdimo z materialom, ki je grob in asociira na živalsko dlako, perje, kožuh: groba pletenina, vrvica, moher, kvačkanje, trakovi (Varl, 1995b, str. 36).

2.1.1.2 Lutke na nitkah

Lutke na nitkah so tehnološko najzahtevnejše med vsemi vrstami lutk in jih strokovno imenujemo marionete. Zelo so podobne osebam in živalim iz narave. So figure v celoti: imajo vse okončine in vse glavne sklepe kot vsa živa bitja. Lutkarji jih morajo znati uporabljati. Poleg vsega ostalega gibanja morajo lutke tudi hoditi, plesati, skakati, leteti. Marsikateremu profesionalnemu pa tudi ljubiteljskemu lutkarju pomeni marioneta kraljico med lutkami. Za igralca je lutka na nitki izziv. To je lutka, ki je lutkar ne drži neposredno v svoji roki, pač pa njeno gibanje usmerja preko vodila in daljših ali krajših niti. Zaradi tega so gibi, kretnje lutke drugačni kot pri ročni lutki ali lutki na palici, ki jo držimo za vodilo tik pod glavo, v središču trupa. Bistvo konstrukcije takih lutk je v tem, da se posamezni deli obežajo drug na drugega. Na glavo, ki visi na nitkah ali na žici, je obežen trup, na trup sta ob strani obeženi roki, spodaj pa nogi. Lutko vodimo od zgoraj navzdol; v zraku in se minimalno dotika tal. Precej vaje je potrebno, da lutko na nitkah res dobro obvladamo. Pri poenostavljenih marionetah nadomesti nitke za vodenje ena iz glave usmerjena vodilna žica, ob kateri sta že dve nitki za vodenje rok. Pri takih lutkah noge niso nujne, nadomesti jih lahko le obleka. Poenostavimo jo lahko tudi do te mere, da jo vodimo le z glavno in edino žico, ki gre iz glave, vse ostalo je samodejno. Animacije takšne lutke je precej enostavnejša (Varl, 1995a, str. 4–7).

V predšolskem obdobju lahko otroci lutko sestavijo iz žgatlic, enostavnih geometrijskih likov, polnjenih papirnatih vrečk, lončkov, plastenk ali drugega odpadnega materiala. Posamezne dele povežemo z upogljivim materialom (usnjem ali tekstilom) ter lutko nato obesimo na palčko ali »križ« (Činko, 2009).

»Kaj je na marioneti tako posebnega, da je že danes tako rekoč kraljica lutk? - Marioneta je celovita oživljena maska, ne le obraz, marveč samosvoj miniaturni lovek v naših rokah. Marioneta ni kot igralec, ki je ujetnik svoje teže in zmogljivosti. Ona ne živi na tleh, giblje se z enako lahkoto po vseh razsežnostih ...

Sijol a in govorel a zvezda je, ki jo vsak dotik spravi v lebdenje ...» S temi besedami je njeno bistvo poskušal opisati francoski pesnik in dramatik Paul Claudel (1868 ť 1955).

Pridobljeno 25. 3. 2011: iz <http://www.pef.uni-lj.si/~vilic/gradiva/3-lutke-po-svetu.doc>

Njegove misli dopolnjuje nađ največji lutkar Jođe Pengov (1916 ť 1968): »Marionete so fantazija, pravlji na slika, poezija, neđnost brez pretirane razigranosti in razgibanosti - globoko, zasanjano, lepo, tiho notranje dođivetje ...« (prav tam)

Pengovova ugotavljanja drđe sicer že danes, vendar razumemo marioneto tudi girđe. Lutkar ť igralec, ki pred obl instvom animira svojo marioneto, pa ni samo animator ť virtuozi, marveč geli s tem, da nastopata na odru dve osebi v izraziti povezani odvisnosti, pokazati na problem, ki je vedno giv: koliko komu lahko dajemo in koliko sprejemamo. Ali nemo na marioneta ne more s svojo ťposlušnostjo, s svojo poezijo, vrniti animatorju vsaj toliko kot pesniku napisana pesem ali glasbeniku lepo uspela skladba? Animator marionete je kot l arovnik, ki s svojo spretnostjo in umetnostjo napravi, da neresni no postane resni no, da kos lesa in krpa postaneta del kraljestva fantazije, postaneta gledališka umetnost (prav tam).

❖ SICILIJANKE - MARIONETE NA ĆICI

Marioneta na nitih je »kraljica lutk«, marioneta na Ćici pa je njena sestra. Njeno poreklo sledimo prav tja v l as starih Rimljanov. Zgodbe, v katerih nastopa, so polne kraljev, vitezov in galjivcev, kot je že bila na dvorih navada.

Pridobljeno 25. 3. 2011: iz <http://www.pef.uni-lj.si/~vilic/gradiva/3-lutke-po-svetu.doc>

Marioneta na Ćici se precej razlikuje od svoje sestre. Za marioneto na nitih je *poeti ni, liri ni svet kot naro en, dinami na pripovednost in epika* pa sta podroji marionete na Ćici. Glavna vodilna Ćica animatorju omogo a bolj neposredno obvladovanje lutke kot pa niti, zato ena bolj lebdi, druga pa je pod neposrednim nadzorom krepko na tleh, zanjo je zna ilna tudi izrazita »racava« hoja, saj se noge

gibljejo samodejno z animacijo lutkinega telesa. Takšno poudarjeno, sunkovito gibanje je kakor nalašč za heroično drgo. Priljubljen del predstav z marionetami na gici so boji, celo prave bitke, saj gica za obvladovanje roke omogoča tudi kar spretno meševanje.

Pridobljeno 25. 3. 2011: iz <http://www.pef.uni-lj.si/~vilic/gradiva/3-lutke-po-svetu.doc>

Ta vrsta lutk je najbolj vezana na evropsko zgodovino. K marioneti na gici se najbolj pogosto obračajo evropski režiserji, ko iščejo besedilu najbolj ustrezno vrsto lutk. V nekakšni robotosti inkubejo te lutke prvinsko in starožitno, letudi so nastale v našem času. Pri višini 120 cm in teži 20 kg delujejo te lutke zelo masivno, vendar je to potrebno za samodejno gibanje (prav tam).

❖ MARIONETA, VODENA OD SPODAJ NAVZOR

Je posebnost med lutkami vodenih od spodaj. Najbolj znana marioneta, vodena od spodaj navzgor, je *kopitljalek*, ki se uporablja kot otroška igračka, v redkih primerih kot gledališka lutka (Trefalt, 1993, str. 56).

Lutkar Henri Signoret je oblikoval univerzalno marioneto, vodeno od spodaj navzgor. Po obliki so njegove lutke najbolj podobne marionetam (proporci nog in rok), le da so pritrjene na palčko ali gico, s katero animator premika lutko. Vsi udi in glava so navezani na nitke, ki so speljane vzdolž palčke ali znotraj gice (prav tam, str. 57).

Te marionete je leta 1925 v Parizu izpopolnil Geza Blattner. Na prvi pogled daje lutka vtis, da je javajka, vendar je med njima bistvena razlika prav v animaciji. Vse nitke, povezane z udi in glavo, so skrite znotraj lutkinih teles, zato je gibanje omejeno, lutka tudi težje uporablja rekvizite, gibanje udov je okornejše kot pri javajki in bolj mehanično, komaj tekoče in mehko. Ta marioneta je primernejša za lutke givali, za lutke, ki plezajo po lestvi ali drogu, za množico lutk (orkester, vojaki, zbor), kjer so nitke vseh udov in glav povezane v eno in tako daje množica vtis razgibanosti (Trefalt, 1993, str. 57).

Za marioneto, vodeno od spodaj navzgor, so primerne teme kot za javajko, vendar moramo upoštevati njene tehnološke pomanjkljivosti, mehansko omejeno izraznost in njeno vmesnost med marioneto in javajko: oblikovno podobnost s prvo in gibalne značilnosti druge (prav tam, str. 58).

❖ ĆIVALSKÉ LUTKE NA NITKAH

Veliko ģivalskih lutk postavimo na dve nogi kot lloveģke figure, saj so tehnoloģko enake, le glava je ģivalska. Animacijsko zanimive si ģivalske lutke, ki jih postavimo na vse ģtiri noge kot v naravi. Naveģemo jih na enostaven kriĝ, katerega naredimo v dveh delih. Vodilo za glavo se mora sneti z osnovnega kriĝa, da ga lahko vodimo v drugi roki. Tako imamo pri animaciji neskonĉne moĝnosti. Osnovno vodilo ģi kriĝ prilagodimo potrebam lutke ģi ģtevilo nog, mahanje z repom é (Varl, 1995a, str. 31).

2.1.1.3 Ročna lutka

Ročna lutka je tista, ki si jo nataknemo na roko, natančneje na dlan. Vodimo jo animiramo jo s premikanjem prstov, dlani in cele roke, skritimi za lutkovni oder ali paravan. Med vsemi lutkovnimi tehnologijami je ročna lutka tista, ki je na odru najgibljivejša. Lahko se zelo hitro premika po odru; je veseljačka in zaradi svoje nesorazmernosti groteskna. Naša dlan je točno v njenem težišču, tako lahko hitro vplivamo na njene kretnje in premike. Je zelo gibljiva, ker jo usmerjajo hitri gibi naših rok. Mnogi lutkarji jo prav zaradi njenega burkasto vedenja postavljajo na prvo mesto. Ima dva glavna sestavna dela: glavo in trup. Trup je izdelan kot lutkin kostum, ki je kot rokavček nataknjen na animatorjevo roko. Osnova ročne lutke je loveška roka. Njena glava je nataknjena na enega od prstov, največkrat na kazalec; naša dlan in prsti ter podlaketi pa so osnova za njeno telo in roke (Varl, 1997, str. 4, 5).

Paziti moramo, da lutke ne naredimo prevelike, saj je ne bi mogli dobro voditi. Je skoraj edina med različnimi lutkovnimi tehnologijami, ki je sposobna prijemati najrazličnejše stvari; edina zmore res dobro igrati z rekviziti: prijema, prenaša predmete, lista knjige (prav tam, str. 5).

Zaradi svoje majhnosti je intimna lutka, neposredna in zahteva manjši igralni prostor. Velikokrat komunicira z gledalci. Glavo navadno nataknemo na kazalec. Pri tem ni nujno, da ima lutka izdelan kostum. Za preprosto igro zadostuje okovana dlan ali dlan sama. Vsak posameznik si bo glede na motoriko prstov prilagodil sistem vodenja in igranja z ročno lutko (prav tam, str. 5, 6).

Ročne lutke so vodene od spodaj navzgor. Poznamo več tehnologij ročnih lutk. Najznanjša je klasična oblika, na prstih, kjer kazalec služi za glavo, palec in sredinec ali pa vsi trije preostali prsti so lutkine roke (Trefalt, 1993, str. 49).

Vlasi so se rožne lutke rabile za metaforično in prikrito obliko družbene kritike, vlade in morale. Danes so rožne lutke po večini namenjene najmlajšim gledalcem (Trefalt, 1993, str. 51).

Rožna lutka ima energične in hitre gibe, vezana je na fiktivno podlogo, v katero se lahko pogrezne, skrije, pride po stopnicah. Njen akcijski prostor je sicer omejen v vertikalno, je pa zato izredno gibljiva in dinamična lutka. Posebnost je možnost bogate uporabe rekvizitov, ki so več inoma večji kot lutka sama (Trefalt, 1993, str. 52).

❖ NAGLAVNE LUTKE

Sodijo k rožnim lutkam. Naglavna lutka ima glavo na kratki palici, ki jo zaobjamemo z obema palcem, v lutkinih rokah pa so girti prsti dlani. Vodimo jo z obema rokama, zato je lutka malo večja kot klasična rožna lutka. Trup je ob spodnjem robu precej girti, rokavi pa tako veliki, da gredo vanje naše roke. Vodilo glave lahko držimo samo z eno roko; običajno je to leva roka. Drugo roko imamo v lutkini roki, lutkina leva roka pa samodejno visi ob trupu. Prisotnost naše roke v eni od lutkinih rok nam omogoča prijetnejše najrazličnejših rekvizitov in poudarjeno gestikulacijo. Animiramo jo tako, da sta obe roki stegnjeni nad našo glavo. Takšna animacija zahteva precej vaje (Varl, 1997, str. 34–36).

Otrokom pripravimo rokavilke (brez prstov ali rokavilko palčnik, lahko uporabimo stare rokavice ali kuhinjske rokavice) iz blaga, ki jih sami dokončajo. Otroci lahko naredijo glavice za rožne lutke iz gline, obleke pa jim pomagamo sešiti ali jih naredimo iz mehkejšega papirja (Činko, 2009).

Klasična rožna lutka je plod ljudske spretnosti, fantazije in generacijske izkušnje. Stoletja se je z gorjo borila za svoje mesto pod soncem in pravilneje, ljudske odnose med ljudmi. Danes je poleg starih dobila še nove naloge in

funkcije. *Vlasih je pravljilno bogata, drugi absurdno revna, spet polna razmišljanja, pa porogljiva do navideznih vrednot in razvad, vlasih naivna in razposajena.* Oblikovana je po starih vzorcih ali izdelana od slavnih likovnih umetnikov, iz kuhinjskega pribora ali zelenjave, papirja ali plastenk, lesa ali umetne mase, vlasih pa jo nadomestijo kar roke same - kakor nam dokazujejo lutkarji od slavnega Sergeja Obrazcova že pred šestdesetimi leti, do mladega Claudia Cinellija, ki je postal v Italiji prava televizijska zvezda s svojimi točkami ustvarjalnih rok.

Pridobljeno 25. 3. 2011: iz <http://www.pef.uni-lj.si/~vilic/gradiva/3-lutke-po-svetu.doc>

Claudio Cinelli se je z duhovitostjo in iznajdljivostjo s pomočjo televizije v nekaj letih povzpel iz anonimnosti med najbolj popularne umetnike v Italiji. Razvil je zanimivo vrsto lutk, kjer njegova roka z dodatki (volna, gogice za tenis ...) predstavlja lutkin obraz, na rokav pa pritrdi že ovratnik ali kravato. S smežnim odpiranjem ust so te njegove lutke kot naročene za parodijo, za gledalca pa je presenetljivo, kako v hipu nastanejo iz ničla in po nastopu v hipu razpadejo (prav tam).

2.1.1.4 Prstne lutke

So primerne za igro na predšolski stopnji pa tudi v prvih razredih OŠ. Majhne glavice si nataknemo na prst gole roke ali orokavljene roke. Glave so lahko kupljene kroglice, gogice, tudi tulci. Lutke pa v trenutku postanejo vsi naši prsti, ko si glavice nataknemo na vse prste obeh rok in z njimi igramo. Lutkino glavo si malček lahko sam nariše na trgi papir. Izreže jo in na hrbtne strani prilepi tulec iz papirja, ki si ga kasneje natakne na prst. Prstno lutko lahko kot majhno nogavico spletemo ali kvačkamo, opremimo z oļmi in lasmi ter si jo nataknemo na prst. Prste lahko uporabimo tudi kot lutkine noge. Med dva prsta vstavimo kroglico na palčkico. Glava in prsti, s katerimi hodimo po podlagi, tvorijo zanimivo figuro. Tak način je primeren za medsebojno igro otrok ob izmišljenih vsebinah, za obnovo znane zgodbe, pa tudi gledalcem lahko uprizorimo krajše etude s prstnimi lutkami. Prstne lutke na rokavilki ali na goli roki so prvi stik malčka z lutko, imenitne so za igro, motoriko prstov, komunikacijo (Varl, 1997, str. 31 Ź 34).

Otroci lahko glavice naredijo iz gline, glinamola ali testa, obleke pa iz papirja ali tekstila. Lahko jim ponudimo tudi seĹite prstne lutke iz tekstila ali usnja, dokončajo pa jih sami, tako dodajo sami oļi, nos, usta, klobuk Ź ali izrezane like iz kartona, ki imajo luknjice za prstke (4-, 5-letniki lahko oblike izreĹejo tudi sami), ki jih sami dokončajo (Ĺinko, 2009).

Bastaić (1996, str. 57) pravi: »Igra s prsti in rimami sodi v same praznetke osebne in teatske izkuĹnje Źloveka ter pripada tistim igram, ki povezujejo simboliĹne in senzomotoriĹne igre zgodnjega otroĹstva.« /V prstnih igrah se povezuje vizualno in sligno, gib in dotik. Pomembno vplivajo na razvoj *selfa* in na rahljanje simbiotiĹne vezi med otrokom in mamo, brez katere v svojem prvem obdobju ne more obstati.«

»Prstki v prstnih igrah so animirani, animacija pa je bistvo lutkarstva.« (Cvetko, 1996, str. 63)

2.2 VLOGA LUTKE

»Lutka služi za zadovoljevanje temeljnih otrokovih in vzgojiteljevih potreb:

- ❖ **po svobodi:** govora, gibanja, mišljenja in se gibljem, govorim, izdelujem, ustvarjam;
- ❖ **po zabavi:** se smejim, zabavam sebe in druge, se sproščam, uživam, sem dobre volje;
- ❖ **po ljubezni:** se počutim varno, me imajo radi, smo prijatelji z vrstniki in vzgojiteljem;
- ❖ **po moči:** se uveljavljam, sem v središču pozornosti, ustvarjam lutko, ustvarjam sebe in ... » (Korošec, 2006, povz. po Kroflič, 2002, str. 112).

2.2.1 Lutka - naša pomočnica

Velikina otrok je zadržana tudi pri izražanju čustev in še bolj pri komunikaciji, pri tem nam priskoči na pomoč lutka. Mlajši otroci prenašajo svoj »jaz« v lutko spontano kot pri igri s svojimi igračami. Pri starejših pa je »samokontrola« še tako prisotna, da se le stežka podredijo lutki, še zlasti, če nimajo dobrega vzora pri vzgojitelju, ki igra z lutko, ki ji ne zaupa z vsem srcem. Zato je zavestna podreitev vzgojitelja lutki predpogoj za prepričljivo komunikacijo skozi lutko (Majaron, 1998b).

Lutki, ki si jo otrok sam izbere kot vzor ali avtoriteto, pa lažje zaupa brez sramu ali zadrege, zato je takšna komunikacija skozi lutko igriva, mnogo prijetnejša, ohranja otrokovo dostojanstvo in utrjuje pozitivno samopodobo gibalno (Majaron, 1998b).

Različne tehnike lutk doživljamo zelo različno:

- ❖ ročna lutka je animatorjev partner ali celo njegov »nadrejeni«, saj je običajno nad njim;
- ❖ igračka, ki jo animiramo na mizi pred seboj, kar kliče po animatorjevi pomoči, zaščiti, sodelovanju;
- ❖ marioneta je projekcija otrokovega doživljanja sveta, odvisna od svojega »nadrejenega« animatorja, manipulatorja;
- ❖ senčna ali prosojna lutka deluje kot del izmišljenega, pravljicega, neoprijemljivega sveta (prav tam).

Pomembno je tudi, da otrok lutko sam ustvarja. Lutka zamišljena v otrokovi fantaziji in izdelana z njegovimi rokami, oživljena z njegovo energijo in l ustvi je samo njegova. V tej otrokovi kreativni dejavnosti dobijo svojo vidno podobo pojmi, kot so: rojstvo, strah, jeza, veselje, ljubezen, smrt, noč, dan, letni lasi, lenoba itd., za katere v l asih dvomimo, da jih otroci razumejo in dojemajo (prav tam).

Načrt vsakdanja lutka je:

- načrt in komuniciranja,
- načrt in doživljanja predmetov v okolju, ki nas obkroža in v njihovem nevidnem življenju,
- načrt in opazovanja sveta, v katerem živimo,
- ponovno prepoznavanje neverbalne komunikacije, ki je otroku dolgo primarna in ki je osnova za izražanje in posredovanje l ustev s pomočjo l util in drugih znakov, kot so drga, hoja, gesta, mimika é
- je dedil ritualov, v treh ravneh stilizirane komunikacije z »zunanjo energijo«: vizualno, glasovno in gibalno (Majaron, 1998b).

2.2.2 Lutka in idealna povezava didaktičnih smotrov

Lutka združuje skoraj vse discipline, pomembne za otrokov razvoj, kot so zaznava, razumevanje, gibanje, govor, sodelovanje z okoljem. Otrokovo izražanje z lutko je njegov način sporočanja osebnega mnenja o okolju, ki ga obdaja. Z lutko odkriva parabiološke igre in bogastvo metaforičnega mišljenja in izražanja, hkrati lutka vzbuja otrokovo domišljijo in ustvarjalnost, dva najpomembnejša elementa za nadaljnji razvoj (Majaron, 1998a).

2.3 IGRA Z LUTKO

Igra je oblika otrokove interpretacije realnosti. Je ustvarjalna dejavnost, z njo otrok oblikuje svoj notranji svet, v njo so vključeni raznovrstni načini funkcioniranja človekove zavesti - spomin, predstave, spanje, spoznavno-domišljansko mišljenje (Zapiski iz predavanj, 2004).

Korožec (2006a, str. 34) pravi: »Igra z lutko vzgojiteljem pomaga pri vzpostavljanju stika z otroki, njihova medsebojna komunikacija se izboljša. Lutka otroke pritegne, navduši, sporočanje in posredovanje informacij je olajšano. Vzgojiteljice imajo pogosto v skupini lutko in ljubljeno skupino, ki je v skupini stalno prisotna. Po navadi ta lutka sprejme otroke že prvi dan in jih spremlja skozi celo leto. Takšna lutka, ki je pogosto kar pligasta igralec, olajša prvo srečanje in pomaga pri navezovanju stika.«

»Otroci lutki zaupajo, se sproščeno pogovarjajo z njo, se jo želijo dotakniti in jo bogati. Sprejmejo jo kot človeka in svojo skupino, jo obkrožujejo in jo aktivno vključujejo v svoje delo. Lutka otroke popolnoma čustveno prevzame, je njihov zaupnik in zaveznik. Vse to pa je vzrok, da je komunikacija ob uporabi lutke (katere koli vrste) zelo dobra, je primarna in poteka v več smereh. Tudi vzgojiteljice se ob lutki sprostijo in lahko sprosteno vzdigne.« (Korožec, 2006a, str. 34)

Otrok ob lutkovnih dejavnostih potrebuje največjo mero svobodnega mišljenja za razvoj potencialov, skupino, v kateri otroci sodelujejo, pa dovolj svobode za razvoj idej. Vzgojitelj ob tem spremlja misel, da je otrok ustvarjalec v igri, ter da je proces tisti, ki je pomemben in ne končni produkt in predstava. Za kreativnost ni nobenih norm. Vzgojitelj spodbuja otroka, da izdelava lutko in ustvari karakter na svojstven, njemu lasten način (Korožec, 2006a, str. 34).

2.3.1 Pedagoška vrednost otroške igre z lutko

Otroška igra z lutko je pomembna, ker:

- ❖ si otrok postopoma *razvija simbolično transformacijo izkušnje* (jo ponovno doživlja);
- ❖ se v tej igri otrok *poslužuje* predvsem *jezikovnih simbolov*;
- ❖ se v njih odraža tudi *otrokova emocionalnost*;
- ❖ se otrok *identificira z različnimi karakterji* (stargi, vzgojiteljico, poštarijemé);
- ❖ otrok v njih *oponaga* situacije v družbi ali družini;
- ❖ prispeva k otrokovi *psihični razbremenitvi*;
- ❖ *gradi socialne vezi*;
- ❖ pridejo v ospredje *tudi odrinjeni otroci*;
- ❖ vpliva na razvoj otrokovih *pozitivnih potez osebnosti*;

- ❖ otroci intenzivno *doživljajo radost nad lastno, a tudi nad tujo ustvarjalnostjo*;
- ❖ se ob igri z lutko otroci *osvobajajo egocentričnosti*;
- ❖ v njej otroci nenehno *bogatijo svoj govorni izraz*;
- ❖ skozi lutko otroci *izražajo svojo intimno doživljanje sveta*;
- ❖ otroci s pomočjo lutke *razrešujejo konflikte*;
- ❖ lutke za otroka predstavljajo *duplikat živih bitij*, s katerimi manipulira, kakor sam želi;
- ❖ otrok lažje vzpostavi *kontakt z lutko kot z odraslim*;
- ❖ lutka igra *posrednika med otrokom in okoljem* (Zapiski iz predavanj, 2004).

2.3.2 Ljudska lutka

»Lutka izvira iz ritualov. Zadržala je tri nivoje stilizacije (vizualni, gibalni in zvojni), ki jo v poenostavitvi naredijo hitro razvidno, prepoznavno.« (Majaron, 2006b, str. 97)

Pri izdelavi lutke urimo razne spretnosti in pri igri z njo razvijamo in vzpostavljamo socialne korelacije. Posvetiti ji moramo vso svojo pozornost, če zlasti s pogledom, sicer ostaja »mrtva«. Z usmerjanjem svoje energije vanjo smo vzpostavili komunikacijo, ki je manj »ogrožajoča« kot komunikacija »iz oči v oči«. Lutka tako postane nenevaren posrednik, pomočnik, glasilnik. Animatorju dovoljuje, da skozi lutko izrazi svoje stališče, misel in pokaže svoje sposobnosti na vseh ravneh. Z njo se upa primerjati, tekmovati, vzpostavljati dialoge in se vključuje v skupinsko delo (prav tam).

Lutka je posebno primerna pri neverbalnih oblikah komunikacije. Zaradi jasne stilizacije so njene spodbude in sugestije razvidne kljub slabšemu razumevanju besedila. To je zelo pomembno pri mlajših osebah, nevedno jih verbalnih odtenkov, saj so večinoma zelo senzibilne in težko pristajajo na običajne oblike verbalne komunikacije (prav tam).

(Majaron, 2006b, str. 97) Pomembno je, da je lutka sposoben narediti vsak in ne toliko, da je ta do potankosti izdelana:

- ❖ ob tem se izkaže v obvladovanju motorike,
- ❖ izkaže kreativne potenciale,
- ❖ skozi ustvarjeno »bitje« vzpostavlja komunikacijo,

- ❖ večkrat na simbolno načino in razrešuje osebne probleme.

Pomembno je, da znamo uporabiti tudi preprostih vrst lutk, ki jih otroci sorazmerno in hitro izdelajo, kar pomembno prispeva k rasti njihove pozitivne samopodobe. Ljudska lutka je pogosta motivacija za osvajanje raznih spretnosti, pomaga razvijati simbolno mišljenje, daje možnost za izražanje čustev, predvsem pa odkriva in razvija divergentno mišljenje, ki je pomemben element kreativnosti (prav tam).

2.4 OTROKOV RAZVOJ OB IGRI Z LUTKO

Vzgojiteljica, ki uporabi lutko kot učno sredstvo, lahko pove, da deluje magično, saj v skupino prinese prijetno vznemirjenje in visoko motivacijo za delo. Otroci potrebujejo veliko svobodnega mišljenja ob lutkovnih dejavnostih in dovolj svobode za razvoj idej. Otrok je ustvarjalec v igri in ne igralec, pomemben je proces in ne končni rezultat in predstava. Za kreativnost ni norm, vsak otrok je individuum in izdelava lutko in ustvari karakter na svojstven način in ter ob vzpodbudi vzgojitelja (Korošec, 2006b, str. 112).

Za otrokov razvoj ob igri z lutko so pomembna tudi področja otrokovega čustvenega, socialnega in spoznavnega razvoja:

❖ Razvoj domišljije

Z domišljijo se otrok lahko prestavi v drug svet, kraj, čas in postane druga oseba. Je začetek na poti h kreativnosti, ki je v naših šolskih sistemih na žalost prevečkrat zapostavljena, a v življenju tako zelo pomembna. Otroku moramo dati možnost, da bo pridobljene informacije in izkušnje znal kreativno, s polno domisljico, uporabiti in razvijati. Kreativna igra z lutko nudi prav to. Z razvojem domišljije dopuščamo otrokom lastno pot in osmislimo njihovo delo, ki postaja zanimivejše (prav tam).

❖ Razločevanje med fantazijo in realnostjo

Skozi domišljjske igre z lutko otroci postopoma dojemajo, kaj je v njihovem svetu realno in kaj ne in zaigrajo tisto, kar so videli, slišali, ter čustveno doživeli. Lutke so še posebno dobro sredstvo za otrokovo neverbalno in verbalno izražanje notranjih konfliktov v zvezi z realnostjo. Z lutkami otrok lahko zaigra situacije,

kakršne bi si želel, a ve, da so v realnosti neizvedljive. Po teoriji simbolne igre otrok natanko loči, kdaj je situacija domišljajska in kdaj realna in ni bojazni za mešanje dejstev s fantazijo (Korošec, 2006b, str. 113, 114).

❖ **Razvoj pozitivne samopodobe in krepitev samozavesti**

Otrok bo hitro ugotovil, da sta njegova lutka in njegov prispevek k skupinski predstavi unikatna in izvrstna, prav takšna kot si ju je sam zamislil. Otrok sledi sebi, svoji ustvarjalnosti in domišljiji ob vzgojiteljevi informaciji, da je prav in dobro tisto, kar je sposoben narediti. Takšna vloga vzgojitelja pripomore k otrokovi pozitivni samopodobi in povečanju samozavesti. Pogosto otroci ob uspehu pri kreativnem lutkovnem ustvarjanju tudi na drugih področjih pridobijo na samozaupanju. To se pozna zlasti pri otrocih, ki imajo težave s fino motoriko in samopodobo, saj jim bo oblautek, da zmorejo narediti lutko in z njo tudi zaigrati, pripomogel h okrepitvi samozaupanja. Tihi, zadržani, hiperaktivni in osamljeni otroci potrebujejo posebno spodbudo in pomoč, saj je direktna komunikacija večkrat neuspešna, otrok se še bolj zapre vase. Igra z lutko lahko pomaga prebroditi takšne težave, deluje kot sredstvo za zmanjšanje napetosti, sproščanje (prav tam, str. 114, 115).

❖ **Oblikovanje socialnih veščin**

Dejavnosti z lutkami izrazito temeljijo na skupinskem ustvarjanju, na sodelovanju otrok v majhnih skupinah, kjer je nujna dobra interakcija, le želijo uspešno pripraviti prizor. To od otrok zahteva medsebojno usklajevanje mnenj in dogovarjanja, spoštovanje drug drugega, poslušanje in sprejemanje idej drugih in pozornost do lastnih in reakcij partnerjev v skupini. Otroci se spontano razdelijo v skupine in začnejo z delom. Ne igraje več toliko pomoči pri odraslem, temveč si pomagajo med seboj (Korošec, 2006b, str. 116, 117).

Otroci se ob igri z lutko učijo komunikacije, socializacijskih spretnosti in tudi reševanja manjših konfliktov. Med otroki se razvijajo solidarnost, medsebojna pomoč in dopuščanje različnosti. Ob takem delu otroci uživajo, se sprostijo in so pripravljeni na dialog, zato je ob tem učenje socialnih veščin olajšano (prav tam).

❖ Sprejemljivost in izražanje emocij

Svet je danes precej naravnane k obvladovanju čustev, še posebej negativnih, kot so jeza, strah, negotovost, kar otroka zelo zmede, saj ne ve, kako naj pokaže, kaj čuti. Otrok potrebuje načini, da more na dnevno doživljanje čustva izraziti sprejemljivo. Igra z lutko mu to omogoča, saj lahko izrazi čustva, odnos do sveta in razreši notranje konflikte, vzgojiteljici pa omogoči opazovanje doživljanja in čustvovanja otrok, ki ga sicer ne bi (prav tam, str. 117, 118).

❖ Jezik neverbalne komunikacije, spodbuda za otrokov govorni razvoj

Otrok dobi možnost za pogosto zapostavljeno neverbalno komunikacijo prav v kreativni dramski vzgoji. Lutka, ki jo otrok animira, bo prepričljivejša, če ji bo vdahnil tri nivoje stilizacije, po katerih je tako prepoznavna: vizualno, glasovno in gibalno. Neverbalni vidik igre z lutko spodbudi otroke z nizko sposobnostjo govornega izražanja, z nizko intelektualno sposobnostjo ali s čustvenimi težavami, da se sploh opogumijo za komuniciranje. Mlajši otroci so zaradi težav z besednim izražanjem ovirani, vendar pa si z umetniškimi izraznimi sredstvi olajšajo komunikacijo. Zlasti čustva redko izražamo z besedami, bolje jih razumemo in izrazimo po nebesednih komunikacijskih kanalih, kot so ton glasu, geste, mimika obraza, drža telesa in podobno. Ob izdelani lutki otrok dobi idejo, v kakšnem prizoru bi lahko nastopala. Kaj lutka vidi, sliši, čuti, vse nam otrok lahko pokaže le z gibanjem. Spontane igre z lutko bodo spodbudile otrokovo domisljivo in k eksperimentiranju z glasovi in besedami, prav tako se izboljša izgovorjava in obogati besedni zaklad. Ob lutki so pojmi in neznane besede razumljivejši. Prav

tako postane lutka za otroka dodatno sredstvo samoizražanja (Korožec, 2006b, str. 118, 119).

❖ Razvoj empatije

Empatija je sposobnost vživljanja v drugo osebo in se vse bolj povezuje z medsebojnim razumevanjem in humanim medlovečkim odnosom. Je tudi pomembna sestavina otroških iger vlog, v katerih se otrok neverbalno in verbalno vživlja v različne situacije, vloge in objekte. Afektivno-emocionalne komponente empatije so občutljivost za čustva druge osebe in sposobnost sodelovanja v čustvovanju druge osebe. V igri z lutko otrok prevzema različne vloge in s tem se tudi vživlja v drugo osebo, postavi se v njen položaj in poskuša situacijo razumeti z njenega vidika. Tu zaznamo tudi sočustvovanje, dajanje varnosti, skrbi in zgleда, ki ga dajejo otroci lutki kot model vedenja in ravnanja v vsakdanjih situacijah. V igri reši njen problem in v improvizaciji pripelje zgodbo do nekega zaključka. Uči se reševanja konfliktov, urejanja odnosov brez posledic in ob tem se poveča tudi občutljivost za čustva drugih (prav tam, str. 120, 121).

❖ Spodbujanje ustvarjalnosti

Če želimo imeti ustvarjalno misleče otroke, bi moral vzgojno-izobraževalni proces v interakciji vsebovati: intelektualne, motivacijske in emocionalne prvine. Otroku je motiviran, če sam ustvari lutko, saj je ta samo njegova in vsebuje njegove fantazije, energijo in čustva. Vzgojiteljice, ki pri svojem delu uporabljajo lutke, pogosto med pozitivne učinke navajajo ustvarjalnost otrok (prav tam, str. 121, 122).

❖ **Intelektualni vidik**

Z lutkovno dejavnostjo razvijamo otrokove posamezne sposobnosti ali talente oz. inteligence. S kreativno dramo se otrok ují celostno z vsem telesom in vsem mišljenjem. Spoznava svoje telo, čustva, rešuje probleme, pridobiva novo znanje. Otroci so ob reševanju lutkinih problemov iznajdljivi, izvirni in ustvarjalni. Lutke so otrokom omogočale učenje z veliko zabave in sproščenosti. Otroci so motivirani izdelati lutko, pripraviti prizor ali ji le razložiti kar sama ne ve. Z lutko so otroci aktivni soustvarjalci učenja uspeha. Humorne situacije z lutko spodbujajo domišljijo in so pomembne sestavine učenja procesa (Korošec, 2006b, str. 122).

Poznamo več inteligenc, za dramske dejavnosti pa so pomembne naslednje:

- *Jezikovna inteligenca* je sposobnost uporabe besed v ustni in pisni obliki: občutljivost za pomen in razporeditev besed, občutljivost za zvoke, ritme, obrazila in občutljivost za različne funkcije jezika.
- *Telesno-gibalna inteligenca* je sposobnost izražanja z gesto, mimiko obraza ali gibanjem. Animacija lutke je vezana na obvladanje posameznih delov telesa.
- *Osebni inteligenci* sta dve: ena se obrača k razvoju notranjih vidikov. Pri njej je pomemben dostop do lastnega čustvenega življenja (razpon čustev): zmožnost razlikovanja in poimenovanja čustev, prenosa v simbolne kode ter izkoriščanje teh kot sredstvo za razumevanje in usmerjanje vedenja. Druga pa se obrača navzven, k drugim posameznikom. Osrednjo vlogo igra zmožnost posameznika opazovati in razlikovati med drugimi posamezniki, še zlasti njihovo razpoloženje, značaj, motivacijo in namero (prav tam).

S kreativno dramo se otrok uči celostno, z vsem telesom in vsem mišljenjem, ob tem spoznava svoje telo, čustva, ki jih v igri z lutko lažje razume. Z vživljanjem v situacije drugih oseb le-te lažje razume, motiviran je za reševanje zastavljenih problemov, snov si hitreje zapomni (npr. pesmice) in z lahkoto usvoji kurikularne cilje (Korošec, 2006b, str. 124).

Otrok v vrtcu pridobiva osnovne bralne, pisne in matematične spretnosti preko ustvarjalno-estetskih pristopov skozi izvirno mišljenje in ustvarjanje izdelkov. Ustvarjalni, afektivni in kognitivni procesi se medsebojno aktivirajo, prepletajo in olajšujejo (prav tam, str. 125).

2.5 VLOGA VZGOJITELJA V LUTKOVNEM PROCESU

Igra z lutko ne zahteva posebnega studia, odra in posebnih rekvizitov. Edine zahteve so jas, prostor in navdušen ter dobro pripravljen vzgojitelj.

Prednosti, ki jih igra z lutko kot metoda dela v skupini prinese vzgojitelju:

❖ Vzgojitelju omogoja lažje razumevanje otroka in njegovega vedenja.

Omogoja mu lažje spoznavanje in razumevanje otrok, saj ti skozi lutko sporočajo svoja čustva in misli. To posledično olajša in spodbudi razvoj otroka, njegovo samopodobo in kreativnost. V igri z lutko otroci pogosto odkrijejo informacije o drugini, osebnih zadevah, strahovih in željah.

❖ Otroci doživijo vzgojitelja v drugi luči.

Vzgojitelj poleg bližine popolnoma spremeni odnos z nekaterimi otroki. Otroci ga doživljajo drugače, postal bo pravljilár, nekdo, ki prinaša v skupino veselje, igro in sproščenost. Skozi lutko prinaša pozitivno vznemirjenje in zabavo.

❖ Poveča se vzgojiteljeva kreativnost.

Ob večkratni uporabi in izdelavi lutke z otroki vzgojitelj v sebi odkriva skrite talente in veselje umetnika, oblikovalca predstav. Kreativnost vzgojitelja posledično ugodno vpliva na ustvarjalnost otrok.

❖ Igra z lutko nudi alternativne učenje izkušnje.

Pri delu z otroki moramo upoštevati vsa področja otrokove rasti in razvoja: kognitivni, socialni, emocionalni in fizični vidik. Pri delu z lutko z lahkoto vključimo vsa štiri omenjena področja in hkrati dosežemo zadovoljstvo z izkušnjami ob igri z lutko. Na razvoj fine motorike vplivamo ob izdelavi lutke, ko se otrok zabava ob rezanju, trganju, lepljenju. Bolj sproščeno kot vzgojiteljica bo govoril lutki o barvah, prostorskih odnosih in podobno.

❖ Zabavno, prijetno vzdušje.

Ob kognitivnih ciljih je zelo pomembno, da v skupini ustvarjamo sproščeno vzdušje, saj je lustvena plat otrokovega razvoja enako pomembna. Senzibilen vzgojitelj bo z igro pripeljal otroke do kurikularnih ciljev, sproščeno z veliko delovne vneme in želje po ustvarjanju (Korošec, 2006b, str. 125 in 127).

2.6 CILJI VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA Z LUTKO

Lutke otrokom ponujajo široke možnosti za doseg vzgojno-izobraževalnih ciljev:

- ❖ *spodbujanje kreativnega izražanja,*
- ❖ *stimuliranje in povečanje domisljivosti,*
- ❖ *razvijanje spontanega besednega izražanja,*
- ❖ *izboljšanje govora in izgovarjave,*
- ❖ *razvijanje spretnosti pisanja in gladkega branja,*
- ❖ *pridobivanje občutka za vrednotenje literature,*
- ❖ *medsebojno usklajevanje in razvijanje občutka za čas in prostor,*
- ❖ *spodbujanje otrokovega občutka lastne vrednosti,*
- ❖ *razvijanje samozaupanja in doseganje osebnega zadovoljstva,*
- ❖ *sproščanje strahov, agresije in frustracij na sprejemljiv način,*

- ❖ *razvijanje socialno-interakcijskih spretnosti,*
- ❖ *pridobivanje sposobnosti za reševanje problemov,*
- ❖ *izboljšanje fine motorike,*
- ❖ *opazovanje sveta z vsemi čutili; zapomniti si opazovano, nato pa obdelati in oživiti z lutkami,*
- ❖ *vrednotenje dela* (Korošec, 2006, str. 110).

Pri ocenjevanju uspeha celotnega procesa se vzgojitelj sprašuje po popolnoma drugih dosežkih:

- *kako so otroci med seboj sodelovali,*
- *kakšna je bila komunikacija,*
- *kako so reševali zastavljeni tematski problem,*
- *kako jim je uspelo doseči soglasje v skupini,*
- *kakšen je bil čustven odziv posameznikov,*

- *kako so se posamezniki vključili v delo in zlasti socialno izključeni otroci,*
- *kako so oblikovali zgodbo z lutkami,*
- *ali so sodelovali vsi (koliko, je seveda odvisno od individualnih sposobnosti),*
- *ali je obstajala lutka vsakega otroka (Korošec, 2006, str. 111).*

Proces je pomembnejši od izdelka in prizora, prednost ima otrokov razvoj. Mlajših otrok ne obremenjujemo z učenjem besedila na pamet, njihova igra naj bo improvizirana, izmišljena ali prirejena po literarni predlogi. Ni dovolj, da se vzgojitelj zaveda, da se ob lutkah vsi dobro počutijo (prav tam).

Pomembni so cilji, zaradi katerih pri svojem delu uporablja lutke, ki so lahko različni:

- *poustvarjanje zgodbe iz literature in za lažje razumevanje zgodbe, oseb, teme;*
- *ustvarjanje nove zgodbe, ki se tematsko veže na otrokove izkušnje ali domišljijo;*
- *razlaganje vsebin iz različnih predmetnih in socialnih področij in matematika, ekologija*

- *sporožanje čustev, socialne interakcije*, dati otrokom možnost spregovoriti skozi drugi jaz i lutko.

Nikoli ne moremo popolnoma ločiti enih ciljev od drugih, saj z lutko vplivamo hkrati na kognitivni, socialni in čustveni razvoj otroka (prav tam).

2.7 METODE DELA

Kreativne lutkovne dejavnosti z otroki dopuščajo veliko inovacij za njeno uporabo in povezavo z vsakodnevnim delom v skupini.

N. Renfro in T. Hunt (1982, str. 19; povz. po Korošec, 2006b, str. 127) izpostavljata šest različnih tehnik oz. vrst dejavnosti z lutko, ki se odvijajo v skupini:

- ❖ **Spontana igra z lutko** (Puppet Playing) je preprosta oblika lutkarstva, ki se zgodi brez posredovanja odraslih. Gre za spontano obliko simbolne igre, v kateri se otrok sproščeno pogovarja z lutko, lahko se igra z več lutkami hkrati in med igro spreminja vloge. V igri z lutko lahko sodelujeta dva otroka vsak s svojo lutko ali več otrok, igrajo se lahko za mizo, pred ogledalom ali pa kar v lutkovnem kotiku.

Spontana igra lahko nastane že med izdelavo lutke, takoj ko se je ta sposobna gibati, je v skupini deljena neverjetno energija in odvija se izredna komunikacija na več nivojih: eden otrok se pogovarja s svojo lutko, ko drugi z gibanjem oživlja svoj lik, pri mizi v dvojici otroka komunicira vsak s svojo lutko (prav tam).

- ❖ **Priprava prizorov z lutko** (Puppetizing) je dejavnost pod vodstvom odraslega, ki s tehnikami kreativne drame usmerja otroke k pripravi prizorov na osnovi zgodbe, poezije, glasbe, realnega življenja ali domišljije in jih ne omejuje z odrom, saj otroci raziskujejo gibanje svojega telesa v odnosu do svoje lutke in se svobodno gibajo po igralnem prostoru. Velikost igralnega prostora je odvisna od vrste lutk, ki smo jo izbrali.

Otroci svobodno prispevajo svoje ideje, dialog in scenarij, saj scenarij ni določen in ni določenega besedila za učenje na pamet. Pomembno je, da odrasli otroke prepusti lastni ustvarjalnosti in ne popusti pod pritiskom nastopa. Priprava predstavitve v skupini, pred vrstniki ali mlajšimi pozitivno vpliva na posameznika in celotno skupino (prav tam, str. 128).

❖ **Pripovedovanje z lutko** *š Puppetelling*

Ob pomoči lutk pripovedovati zgodbe, učenje pesmic pri glasbi, predstavitev poezije in predstaviti vsebino knjige, je eno največjih bogastev, ki nam jih lutke nudijo. Ponujajo nam kreativno interpretacijo in ustvarjanje magičnega sveta za in z otroki. Kombinacija literarne umetnosti in lutk, ki s svojo obliko, barvo, dimenzijami in gibanjem obogatijo literarno doživetje. Med predstavitvijo zgodbe poteka med otroki in lutkami pristen dialog, ki ga pri branju in pripovedovanju zgodbe ni. Otroci like globlje doživijo, saj se vživijo v lutkovne junake in jih spodbujajo, sprašujejo (Korošec, 2006b, str. 128).

❖ **Pogovarjanje skozi lutko** *š Puppetalking* temelji na socialnem in emocionalnem razvoju otroka. Otrokom, ki ne znajo z besedami izraziti svojih misli, čustev in doživetij, ponudimo lutko. Sposobnost, ki jo je pomembno razvijati pri otroku, je prepoznati, razumeti in verbalizirati notranje misli in čustva. Otrok bo bolj sproščeno govoril lutki ali skozi svojo lutko, saj mu bo predstavljala glavo, zato se v tej posredni komunikaciji ne bo počutil izpostavljenega, saj je za vse odgovorna lutka, zato je tudi bolj sproščen. Ko odrasli animira lutko, otrok pozabi nanj in vso svojo pozornost nameni lutki, so podrti vse ovire v medsebojni komunikaciji. Komunikacija skozi lutko pomaga razvijati verbalne sposobnosti. Otrok se lahko zelo približa razumevanju čustev, če jih lahko poimenuje in poveže, kar jih povzroča.

Prav tako se v večkratni in kontinuirani igri z lutko lažje izraža in razume sebe, saj bo lutki lažje zaupal svoje težave. Lutka ljubljenska skupine, ki ji otroci zaupajo in je z njimi vedno in povsod, je v takšnih primerih dobrodošla. Lutka je senzibilna poslužalka, nežna z otrokom, ne obtožuje in ne graja. Kadar gre ljubljenska skupina z otrokom za nekaj dni na dom, je s tem narejena povezava med vrtcem in domom. Zaupanje in posledično komunikacija se izboljšujeta.

Ljubkovalna igrača, ki si jo otroci prinesejo od doma, bo vzgojitelju v pomoč pri vzpostavljanju stika, ko se vzgojiteljeva lutka obrne na otrokovo igračo, bo ta slej ali prej spregovorila (prav tam, str. 129).

❖ **Učenje in poučevanje z lutko** – *Puppete teaching* nam je v pomoč pri doseganju kurikularnih ciljev, pri boljši motivaciji za delo, pri pomnjenju in razumevanju z uporabo preprostih lutkovnih tehnik. Ob lutki in z lutko posredujemo informacije zanimivo in vznemirljivo, otroci pa se ob izdelavi in igri z lutko učijo celostno (Korošec, 2006b, str. 129).

❖ **Izdelava lutke** – *Puppet making* nudi otroku možnost za projekcijo čustev, želja in misli. Otrok mora imeti toliko svobode, da lahko oblikuje karakter lutke po svoje. Pri mlajših otrocih je pomembno, da otrok in mi verjamemo, da je naredil slona, čeprav mu ni podoben, saj ni pomembno, kako lutka izgleda, temveč da mi sprejmemo otrokovo kreacijo. Vzgojiteljeva senzibilnost je pomembna pri uskladitvi zahtev izdelave lutke z otrokovimi sposobnostmi na eni strani, na drugi strani pa pri upoštevanju otrokove kreativnosti (prav tam).

Otrok bo ob izdelavi lutke razvijal fino motoriko, koordinacijo roka in oko, spoznaval različne materiale, širil znanje o pojmih, izražal čustva ob kreiranju, cenil jo bo bolj kot druge in z njo bo vzpostavil intimen in

pristen odnos. Vzgojitelj se mora omejiti samo na nudenje praktične pomoči (Korožec, 2006b, str. 129, 130).

Nikakor ne moremo strogo ločiti posameznih načinov dela z lutko, saj se metode med sabo povezujejo, prepletajo in dopolnjujejo, med vzgojitelje in otroke pa prinašajo veliko pozitivnega vznemirjanja, kreativnost in medsebojno povezovanje (prav tam, str. 130).

2.8 LUTKOVNE TEHNIKE ZA RAZLIČNA STAROSTNA OBDOBJA V VRTCU

2.8.1 Lutka pri otrocih, starih 1 do 2 leti

Lutke otrokom približamo polasi, s potrpljenjem, ljubeznijo in dotikom. Pripovedujemo zgodbe, pesmice, izgovorke s poudarkom na pripovedni slog, ki se naj razlikuje od vsakdanjega. Lutke bodo pritegnile pozornost otrok, ki se bodo umirili in vstopili v ljudovito vizualno zgodbo. Obogatili bomo predvsem razvoj verbalnega izražanja otrok, saj bodo otroci besede ponavljali. Lutkovna dejavnost naj bo krajša: 5 Ź 10 minut (GŹnko, 2009).

Uporabili bomo lutke iz naravnih materialov, ki so mehke, prijetne na dotik. Primerne so prstne, roŹne, mimiŹne lutke, majhne namizne lutke ali mehke lutke-igralke (prav tam).

Dveletni otroci lahko izdelujejo preproste lutke, tako da zmeŹkajo papir, ki jim ga pomagamo pritrditi na palico, lahko si pobarvajo prstke ali s prstnimi barvami pobarvajo Źkatlice, iz katerih jim pomagamo narediti lutke na vrvicah, ali pa jih damo na palŹke. Lahko jim ponudimo Źe pripravljene mehke prstne ali roŹne lutke, s katerimi oponaŹajo gibanje kakŹne Źivali ali Źloveka (prav tam).

2.8.2 Lutka pri otrocih, starih 2 do 3 leta

Otroci v tem obdobju raziskujejo svoj okolje, z rokami so bolj sposobni polati različne stvari in njihova verbalna komunikacija z ljudmi v njihovem neposrednem življenju skokovito narašča. Poslušanje dobro povedane zgodbe, deklamacij, pesmic in rim pripomore pri razvoju govornih spretnosti (Down, 2005, str. 18).

Z lutkami, ki nas vizualno spremljajo, pripomoremo k naraščanju jezikovnih in poslušalskih sposobnosti, če dodamo še gibanje in geste lutk, vnašamo bogate žive slike, za razliko od fiksnih slik v slikanicah (prav tam).

V tem obdobju je pomembno, da otrokovo vsakdanje življenje in njegove vse večje izkušnje v neposrednem okolju vključimo v lutkovne igre, saj tako lažje dojema svet okoli sebe. Tako lahko lutkovna zgodba doda smisel resničnemu dogodku (na primer: obiranje jabolk dedka in njegovega dedka). Eden od največjih prispevkov lutkarstva za to starost je približanje letnega cikla otrokom s pomočjo vizualnih sezonskih zgodb, deklamacij in pesmic iz njihovih vsakodnevnih izkušenj (prav tam, str. 19).

Po lutkovni igri je otrokom zabavno oditi na prosto in posnemati letenje metuljev, hop, hop skakati kot zajčki, ali hiteti kot miške v zgodbi. Opazovanje dogajanj v naravi se v otroku globoko absorbira skozi lutkovne slike v zgodbi, ki jo lahko ponovno podoživijo v igri (prav tam).

2.8.3 Lutka pri otrocih, starih 3 do 5 let

V tem obdobju se otroška domišljija neizmerno razvija, simbolna igra je v njihovih dejavnostih veliko bolj prisotna, otrok ustvarja v skladu s spominom izkušenj, ki si jih je pridobil. Otrok z odprtim srcem sprejema zgodbe, primerne njegovi starosti, z razumevanjem preprostih pomenskih gest, gibanj, barv lutk. Vse, kar vidi, želi posnemati, pa tudi preoblikovati, zato jim pripovedujemo zgodbe z enostavnimi lutkami in scenografijo (Činko, 2009).

Otroci so sposobni sodelovati v vodeni lutkovni dejavnosti, vse bolj pa se prosto igrajo v lutkovnem kotičku. Sposobni so tudi sami izdelovati lutke, 3 letni s preprostimi metodami izdelovanja, 4- in 5-letni pa tudi s kompleksnejšimi (prav tam).

Za razvoj domišljije pri otrocih lahko odrasli veliko pripomoremo s ponudbo preprostih pripomočkov in lutk otrokom. Otroci s posnemanjem nače igre z lutko lažje najdejo pot do svoje lastne ustvarjalne domišljije igre (Down, 2005, str. 20).

2.9 GOVORNE IGRE

Govorne igre so igre z glasovi, besedami, izrazi, stavki, igre pripovedovanja (stvarnega in ustvarjalnega), igre v tvorbi verzov ter pripovedkam in pesmim podobnim vrst sporočil. Te igre imajo pri razvijanju otroškega govora veliko dobrih strani:

- lahko jih uporabljamo povsod in ob vsakem času;
- primerne so za zabavo v prevoznih sredstvih, ko potujemo na izlet;
- lahko jih vključimo v delo v času politnic, ko imamo različne, mežane skupine;
- za njih niso potrebne predhodne priprave vzgojiteljice in otrok;
- niso potrebna posebna didaktična sredstva, čeprav jih včasih uporabimo;
- otroci se igrajo govorne igre spontano, brez vzpodbud;
- primerne so za popoldansko ukvarjanje z otroki;
- z njimi spontano urimo temeljne elemente govora, njegove komponente in lastnosti dobrega govorjenja;

- prežete so s šalami, humorjem, smehom, zabavo in spodbujajo veselo polžutje in radost življenja;
- so priljubljene, otroci jih imajo radi predvsem zaradi združitve besed, gibov in ritma v celoto (sinkretizem) itd. (Lipnik, 1993, str. 81 Ź 82).

2.9.1 Pregovori

Pregovore uporabljamo ob kakem besedilu, potem ko smo spoznali njegovo vsebino, kadar si kaj izmiŹljamo, kar je povezano z osebami ali vsebino besedila. Pregovor je lahko tudi naslov igre in lahko ga uporabljamo kot govorno igro z vzpodbudami, npr.: Povejmo kaj o mravljah in pridnosti é (Lipnik, 1993, str. 86).

2.9.2 Uganke

Tudi uganke le redko uporabljamo same, temveč skoraj vedno v sklopu vsebin kakega besedila ali kake didaktične igre. Sicer pa lahko uganke in pregovore vedno, navidezno slučajno, uporabljamo pri raznovrstnih igrah z otroki, ki jih bodo spontano in nevsiljivo spoznavali (prav tam, str. 91, 92).

2.9.3 Glasovne govorne igre

Glasovne ali fonoloŹke govorne igre so igre z glasovi, zlogi in deli besed, igre posnemanja različ nih Źumov in zvokov iz narave, oglaŹanje ptic in drugih Źivali, igre z onomatopoijo iz neŹivega okolja itd. Otroci vse to posluŹajo in sligijo ter

oponačajo v obliki govornih iger, kot so: kaj slišimo, kako se kdo oglašuje, kdo se oglašuje (prav tam, str. 92, 93).

2.9.4 Zagovori

So kratke nonsensne pripovedi v prozi ali verzih. Po obliki in vsebini so zagovori podobni izgovorkam in nagovorkam. To je poezija od arsov ih proznih ali verzih besed in bogastva jezika z zvojnimi pesniškimi slikami (prav tam, str. 97).

2.9.5 Izgovorka

So igrice, ki imajo pogosto nesmiselne besede. Uporabljamo jih za izgovorkanje in določanje, kdo bo z igro začel. Otroci jih upoštevajo, hitro se jih naučijo na pamet in jih radi uporabljajo zaradi ritma pripovedovanja, zaradi rim kot v pesmih in zaradi nesmislov v vsebini ter kot izhodila za igro (Lipnik, 1993, str. 98, 99).

2.9.6 Nagovorka

So podobne izgovorkam in se z njimi vsebinsko in ritmično prepletajo. Izgovorka so večinoma zložene iz nesmiselnih in smiselnih besed, ki so ritmično povezane, nagovorka pa so sestavljene iz logičnih besed, a njihova vsebina je po navadi nonsensna (prav tam, str. 100).

2.9.7 Hitrogovorjenke

Hitro in jasno je potrebno govoriti, vsi pa morajo dobro slišati in razumeti. Po navadi se govorec hitro zmoti in nastane vesplohen smeh. Te igre so za urjenje izgovarjave, glasov, za hitro, glasno in jasno izgovarjanje, tudi za diskriminacijo izgovorjenega, za tvorbo verzov. Za mlajše skupine so primerne t. i. norčevanke, za srednje in istogovorjenke, za starejše pa hitrogovorjenke (Prav tam, str. 104).

2.9.8 Lačnjivke

So prozne ali pesemske pripovedi nonsensne vsebine ljudske in umetne književnosti (Prav tam, str. 107).

2.9.9 Gibalno govorne igre

Gibalne govorne igre so igre, pri katerih združujemo gibanje in govorjenje ali petje. Pri mlajših otrocih morajo veljati govoriti odrasli, starejše otroke pa je potrebno spodbujati, da sami govorijo (Lipnik, 1994, str. 75).

Najmlajšim otrokom so namenjene igre za lazenje, plazenje, kobacanje, pozibavanje, poskakovanje, korakanje, uspavanje in druge gibalne igre, saj malo govorijo in se po navadi gibajo po lasti, po vseh straneh, po ritki in po trebuhu. Malo veljati otroci pa se igrajo igre, pri katerih se na različne načine gibajo, po lasti in hitro, posamezno in vsi naenkrat, kjer poskušajo preleteti drug drugega, si izboriti boljše položaj, ne da bi bili naplahtani. Govorijo ali pojejo besedila, ki

jih znajo na pamet, so pa tudi jezikovno ustvarjalni, kadar se jim ni treba strogo drgati gablone (prav tam).

Primeri takih iger so:

- Ringaraja, Bela bela lilija, Gnilo jajce é ;
- Plazenke, lazenke: Biba leze, Klin, klin, klan;
- Kobacanke, koračnice: Polček, Račka, Čejmo;
- Pozibavanke, poskakovanke: Hi, konjček, Na kolenu, Mali konjenik, Na konjčar;
- Ploskanke: Tenko tenka, Po morju pluje ladja, Tom in Jerry, Didli, didl dajčka, Plosk-plesk, Krič-krač (Lipnik, 1994, str. 74 Ź 85);

2.9.9.1 Bibarije in rimana besedila

Bibarija je igra med odraslim in otrokom, je povezava med ritmično izreko besedila in izvajanjem giba na otrokovem telesu. **Biba** je naša roka ali prsta - kazalec in sredinec, ki potujeta po otroku. Lahko si nataknemo razne zvenel e predmete na prst, ki ob premikanju prstov zvenijo. Izdelamo si lahko lutke in tako naredimo različne Bibe (Borota, 2006, str. 26).

Obvezen in sestavni del bibarije je **tekst**. Glede na metrično analizo je bibarija večdelna pesem. Osnovo predstavlja besedilo, ki je pisano v troheju (poudarjen in nepoudarjen zlog) kar v glasbi predstavlja shemo 2/4 takta. Taka mera ustreza tudi hoji in levo, desno. Ta shema se praviloma v zadnjem delu poruši. Besedilo je v zadnjem delu metrično neurejeno, kar pogojuje tudi spremembo našega izvajanja ali gibanja. Temu dogajanju ustreza tudi drugačno gibanje, ki ima za cilj otroku izvabiti smeh ali določeno prijetno reakcijo. Prav zaradi takšnega zaključka je bibarija otrokom všeč (prav tam, str. 26).

Igramo se jo ob daljšem budnem obdobju dojenčka, ko pokaže tako sposobnost koncentracije, da zmore vsaj za kratek čas misli osredotočiti na dogajanje. Četmesečni dojenček se že odziva na to igro z gibom, smehom ali gletanjem po ponavljanju. Pri malčku se igramo to igro, ko ga previjamo ali oblačimo. Takrat se lahko sprehajamo po otrokovem telesu in s tem lažje izzovemo direktno oblikovanje našega gibanja (prav tam).

Je zelo praktična igra, ki olajša otroku neprijetne situacije kot npr.: prvi stik z novim prostorom, obisk pri zdravniku, hranjenje, daljša vožnja. Biba in bibarije je zasnovala Mira Voglar, zapisane so v knjigi Biba buba Baja (prav tam).

Kroflič in Gobec (1995, str. 92): »Bibarije so gibalne igre ob pesmicah nagajivkah, ob izgovorankah in ritmičnih besedilih. Te gibalne igre so oblika komuniciranja med otrokom in odraslim od prvih mesecev otrokove starosti dalje. Temeljijo na ritmičnih glasovnih in besednih igrah, včasih dopolnjenih z melodijo, ki se povezujejo z igro dotikanja ter gibanja odraslega in otroka.»

Do drugega leta je v igri aktivnejši odrasel, nato pa otrok prevzame pobudo v odnosu odrasel in otrok in v odnosu otrok in otrok. Bibarije najdemo v našem ljudskem izročilu in pri današnjih pesnikih in glasbenikih. Seveda so tudi nenehni ustvarjalci te vrste iger starši, vzgojitelji ter sami otroci (prav tam).

Bibarije so pomemben člen v stikih med otrokom in odraslim, ki:

- *ustvarja z dotikom, z mimiko obraza, ritmom v glasu;*
- *s svojim in otrokovim ritmičnim gibanjem;*
- *nudi otroku ugodje in čustveno toplino (Kroflič in Gobec, 1995, str. 93).*

Otrok je v tej igri vsestransko aktiven:

- *posluša glas, mimiko in gibanje odraslega;*
- *čuti dotikanje na koži in gibanje posameznih delov (prstov, dlani, nog) svojega telesa;*
- *giblje se skupaj z odraslim;*
- *sprejema in doživlja različne ritme;*
- *sprejema in doživlja dinamiko po slušni, taktilni (preko dotika), kinestetični (preko čutil za gibanje v mišicah in sklepih) in po vizualni poti;*
- *razvija občutek za ritem in muzikalnost;*

- *igra glasov in besed ga spodbuja v govornem razvoju (prav tam).*

Bibarije so zaradi vsestranskosti nepogreljiv del vsebine vzgojnega dela z otroki na tej razvojni stopnji pa tudi kasneje. Prispevajo k ugodnemu počutju otroka, medtem ko med odraslim in otrokom nastaja osebni in topel odnos (prav tam).

Bibarije vsebujejo celo vrsto gibalnih kvalitet:

- *ritem;*
- *dinamiko;*
- *izraz;*
- *gibe;*
- *gibalne motive posameznih delov telesa in celega telesa;*
- *gibanje v odnosu do soigralca, ki ga kasneje razvijamo v usmerjenih igranjih na področju plesne vzgoje (prav tam).*

2.9.9.2 Kako se igramo bibarije?

Borota (2006, str. 27) pravi: »Biba je nağa roka ali kazalec in sredinec, ki se spremenita v moğılka stopitljalka, ki se največkrat sprehaja po otrokovi roki, nogi, hrbtu. Če kasneje preidemo na tiste dele telesa, ki so za otroka bolj občutljiva (obraz, trebuh ek).«

Igra je na začetku preprosta, brez kakršnihkoli dodatkov, da se otrok privadi na novost. Kasneje si na prste ali roko nataknemo lutko ali kraguljke, ki ob gibanju zvenijo (prav tam).

Bistvo bibarije so:

- občutenje;
- različna razpoložljiva stanja;
- razvoj ritma;
- socializacija;
- intonacija;
- barva našega glasu in mimika obraza ** poudarimo bistvo razpoložljiva ali občutenja (Borota, 2006, str. 27).

Z bibarijami pospešujemo otrokov razvoj:

- ❖ socializacijo,
- ❖ intelektualni razvoj,
- ❖ večjo koncentracijo,
- ❖ razvija glasbene sposobnosti (prav tam).

3 NAMEN

Namen diplomske naloge je ugotoviti, preizkusiti, preveriti in analizirati, kako in kdaj z lutkami dodatno vzpodbuditi in motivirati bibarije pri otrocih v prvem starostnem obdobju.

Cilji:

- ❖ *Izvajanje bibarij z lutkami kot motivacijskim sredstvom.*
- ❖ *Skozi izvajanje bibarij pozitivno vplivati na socialni, kognitivni ter gibalni razvoj otrok.*
- ❖ *Ustvarjanje pozitivnega in zabavnega vzdušja v skupini.*
- ❖ *Spodbujanje ustvarjalnosti otrok.*

3.1 Predvidena metodologija dela

V diplomski nalogi bomo uporabili deskriptivno metodo in metodo praktičnega dela. V skupini otrok starih 2 do 3 leta bomo izvedli lutkovne dejavnosti s poudarkom na bibarijah.

4 PRAKTIČNI DEL

4.1 Priprave:

➤ Priprava 1

Starost otrok: 2 do 3 leta.

Področje: DRAMSKA UMETNOST

TEMA: BIBA LEZE, BIBA GREJE

GLOBALNA CILJA:

DRAMSKA UMETNOST:

- Razvijanje izražanja in komuniciranja z umetnostjo.

JEZIK:

- Spodbujanje jezikovne zmožnosti (artikulacija, besednjak, besedila, komunikacija itn.).

ENOTA: Seznanitev z bibarijo *Gosenica je lezla* s pomočjo lutke na palici in lutke na nitki

CILJI:

Umetnost:

- Dramska:

- Razvijanje sposobnosti umetniškega izražanja lutnega, lustrvenega, miselnega, estetskega in vrednostnega doživljanja.

Jezik:

- Otrok se izraža s kretnjami in gibi telesa.
- Otrok doživlja in spoznava verbalno komunikacijo kot vir ugodja, zabave in reševanja problemov.
- Otrok prepozna, ugiha in se zabava v nesmiselnih zgodbah, rimah, različnih glasovnih in besednih igrar, glah ter doživlja zvočnost in ritem.

- Otrok razvija jezikovno zmožnost odzivati se na neverbalno izražanje želja in predlogov drugih.

Gibanje:

- Razvijanje prstne spretnosti oziroma t. i. fine motorike.
- Iskanje lastne poti pri reševanju gibalnih problemov.

Druga:

- Otrok spozna, da morajo vsi otroci v skupini pomagati in sodelovati, da bi lahko ta sodelovala ter omogočila dobro počutje in udobje.

Narava:

- Otrok spozna, da imajo živa bitja v domišljinskem svetu tudi lastnosti, ki jih v naravi nimajo.
- Otrok spozna preobrazbe guštelke metulja.

Matematika:

- Otrok se nauči orientacije v prostoru (na, v, pod, znotraj).

METODE DELA:

- pripovedovanje
- opazovanje
- praktično delo
- igra
- dela z lutko

OBLIKE DELA:

- frontalna
- individualna

PROSTOR:

- igralnica

SREDSTVA:

- lutka na nitki Gosenica
- lutka na palici Metulj
- scena i travnik iz vrteksa

METODIŠNI POSTOPEK**Motivacija:**

Otroke povabimo na preprogo, kjer se zjutraj dobimo v jutranjem krogu in se pozdravimo. Za motivacijo povemo zgodbo o Zelo laži gosenici, ki ji otroci z zanimanjem prisluhnejo.

POTEK DELA**Aktivnosti vzgojitelja:**

Pred našrtovano dejavnostjo izdelamo lutki Gosenico in Metulja. Animiramo lutki Gosenico in Metulja v povezavi z bibarijo *Gosenica je lezla*. Z besedami, rimo, ritmom in lutko pripravimo posebno lažarbo vzdugje, ki otroke zabava in spodbuja k sodelovanju. Dejavnost večkrat ponovimo, nato povabimo otroke, da se nam pridružijo pri izvajanju bibarije. Lutki ponudimo otrokom, da jih lahko že oni animirajo. Otroke spodbujamo h kreativnemu izražanju.

Aktivnosti otrok:

- vključujejo se v sprostitveno dejavnost,
- poslušajo zgodbo o gosenici,
- seznanijo se s preobrazbo gušeljke, od jajčeca, ličinke, bube do metulja,
- poslušajo in se seznanjajo z bibarijo *Gosenica je lezla*,
- spoznajo lutko na palici in lutko na nitki,
- izvajajo dejavnost v ritmu s prsti in rokami,
- sodelujejo v igrici s prsti in bibariji,
- komunicirajo z otroki in odraslimi s pomočjo očesnega stika in gibov,
- doživljajo ritem besed,

- animirajo lutko,
- sodelujejo v krajši skupinski dejavnosti,
- posnemajo gibanje živih bitij (gosenice in metulja),
- poslušajo zgodbo o naravi,
- na travniku poiščejo gosenico ali metulja,
- na prostem posnemajo gibanje gosenice in metulja.

EVALVACIJA

V pripravi smo si zastavili nalogo, da otroke seznanimo z bibarijo s pomočjo dveh lutk. Seznanili so se tudi s preobrazbo guštelke metulja. Spoznali so razvojne stopnje od jajčeca, ličinke, bube do metulja. Lutki sta poleg zgodbe o gosenici otroke še dodatno motivirali k sodelovanju in izvajanju bibarije. Otroci so spoznali lutko na palici, lutko na nitki in vodenje teh lutk. Tudi najmlajši dek, ki zelo malo govori, je sodeloval pri bibariji s pomočjo neverbalne komunikacije. Izkušnja z lutko in bibarijo je pripomogla k boljšemu občutku pripadnosti skupini, pri otrocih, ki so v uvajalnem obdobju. Pri tej skupni dejavnosti smo se zabavali in skupaj ustvarili pozitivno vzdušje, ki je trajalo ves dan, saj smo bibarijo izvajali tudi med dejavnostmi dnevne rutine in na prostem, kjer smo poiskali in našli metulja. Na trati so otroci posnemali gibanje metulja in gosenice.

Besedilo: Kranjčan, R. - Gosenica je lezla

Gosenica je lezla,

počasi na drevo,

pomigala na dolgo,

pomigala kratko.

Primigala je k meni,

v lonček sem jo dal,

nikar mi ne pobegni,

začugal sem, dejal.

Ko v lonček sem pogledal,

je notri ni bilo,

pod oknom pa je letal,

metuljček prelepo.

Slika 1: Izvajanje bibarije z Gosenico.

Slika 2: Otroci sodelujejo pri bibariji Gosenica je lezla.

Slika 3: Izvajanje zadnjega dela bibarije z Metuljem.

Slika 4: Otrok animira lutko Gosenico.

Slika 5: Animacija Metulja.

Slika 6: Bibarija z Gosenico.

Slika 7: V lonček se je skrila.

Slika 8: Je letal Metuljek prelepo.

➤ **Priprava 2:**

Starost otrok: 2 do 3 leta.

Področje: DRAMSKA UMETNOST

TEMA: BIBA LEZE, BIBA GRE É

GLOBALNA CILJA:

DRAMSKA UMETNOST:

- Razvijanje izražanja in komuniciranja z umetnostjo.

JEZIK:

- Spodbujanje jezikovne zmožnosti (artikulacija, besednjak, besedila, komunikacija itn.).

ENOTA: Izdelava lutke na palici-metulja in risanje lutke na prst-gosenice

CILJI:

Umetnost:

- Dramska:

- Razvijanje sposobnosti umetniškega izražanja lutnega, lutstvenega, miselnega, estetskega in vrednostnega doživljanja.

- Likovna:

- Spodbujanje splošne ustvarjalnosti pri pripravi, organizaciji in uporabi sredstev in prostora.
- Prosto slikanje s prstno barvo.
- Odtiskovanje.

Jezik:

- Otrok se izraža s kretnjami in gibi telesa.
- Otrok doživlja in spoznava verbalno komunikacijo kot vir ugodja, zabave in reševanja problemov.

- Otrok prepozna, ugiiva in se zabava nesmiselnih zgodbah, rimah, razlii njih glasovnih in besednih igrar, galah ter doživlja zvoľnost in ritem.
- Otrok razvija jezikovno zmoľnost odzivati se na neverbalno izraľanje gelja in predlogov drugih.

Gibanje:

- Razvijanje prstne spretnosti oziroma t. i. fine motorike.
- Iskanje lastne poti pri reľevanju gibalnih problemov.
- Navajanje na rezanje s gkarjami.

Druľba:

- Otrok spozna, da morajo vsi otroci v skupini sodelovati, da bi lahko ta omogoľila dobro poľutje in udobje.

Narava:

- Otrok odkriva, spozna in primerja ġivo in neģivo naravo.
- Spoznavanje gosenice.
- Spoznavanje metulja.

Matematika:

- Otrok spozna simetrijo in like.

METODE DELA:

- pripovedovanje
- opazovanje
- praktiľno delo
- igra
- delo z lutko

OBLIKE DELA:

- frontalna
- individualna

PROSTOR:

- igralnica

SREDSTVA:

- krogi iz geleshamerja,
- prstna barva,
- lepilo,
- otroške gletarje,
- flomastri,
- lutki Metulj in Gosenica.

METODI, NI POSTOPEK

Motivacija:

Otroke povabimo na preprogo, kjer se pozdravimo. Za motivacijo z lutkama Gosenica in Metulj izvedemo bibarijo *Gosenica je lezla*, ki ji otroci z zanimanjem prisluhnejo in se tudi spontano pridružio pri bibariji.

POTEK DELA

Aktivnosti vzgojitelja:

Otroke vprašamo, če bi tudi oni želeli imeti svoji lutki gosenice in metulja. Povabimo jih v dva kotila, kjer si najprej izdelajo lutko na palici iz geleshamerja, nato pa jim na prste narišemo lutko gosenice. Zdaj lahko vsak zaigra bibarijo s svojima lutkama. Če enkrat zaigramo bibarijo, potem pa samo že opazujemo igro otrok.

Aktivnosti otrok:

- vključujejo se v sprostitevno dejavnost,
- poslušajo bibarijo *Gosenica je lezla*,
- izvajajo dejavnost v ritmu s prsti in rokami,
- sodelujejo v igrici s prsti in bibariji,

- komunicirajo z otroki in odraslimi s pomočjo ožesnega stika in gibov,
- doživljajo ritem besed,
- opazujejo odraslega in sodelujejo pri izdelovanju lutke,
- režejo s škarijami,
- slikajo s prstno barvo,
- odtiskujejo,
- animirajo lutko,
- sodelujejo v krajši skupinski dejavnosti,
- igrajo se in posnemajo gosenico (gosenico in metulja),
- na prostem poiščemo gosenico in zapojemo Gosenica je lezla,
- na prostem poiščemo metulja in zapojemo pesmico Metuljek cekinjek.

EVALVACIJA

V pripravi smo si zastavili nalogo, da si bo vsak otrok izdelal svojo lutko metulja. Mlajšim otrokom smo pripravili dve polovici krožca, en del so poslikali s prsti in ga nato odtisnili na drugi del. Nekateri so potrebovali pomoč pri polaganju poslikanega dela na neposlikan del. Starejši otroci so najprej s škarijami krožec prerežali na pol, nato so poslikali polovico krožca. Poslikani del so odtisnili na drugo polovico krožca. Dobili smo dve simetrično pobarvani polovici, ki so ju nato prilepili na palčko in lutka metulja je bila gotova. V tej dejavnosti so nekateri starejši otroci prvič rezali s škarijami. Ob rezanju krožcev so se izkazali v obvladovanju te kompleksne motorične spretnosti. Če med nastajanjem lutk so se otroci spontano igrali z lutkami, ko pa smo jim narisali gosenico na prste, so dobili gosenico. Otroci so animirali lutke v povezavi z bibarijo, nekateri pa so namesto bibarije zapeli Metuljek cekinjek. V igralnici je vladalo zabavno in veselo vzdušje, saj so med sabo sodelovali tudi med animacijo. Lutke so otroke spodbujale k sodelovanju, spontanemu besednemu in nebesednemu izražanju ter ustvarjalnosti.

Slika 9: Rezanje krožca é

Slika 10: é s škarijami na dva dela.

Slika 11: Priprava na slikanje s prstno barvo.

Slika 12: Barvanje s prsti.

Slika 13: Slikanje starejših otrok

Slika 14: Slikanje mlajših otrok.

Slika 15: Dobili smo odtis.

➤ **Priprava 3:**

Starost otrok: 2 do 3 leta.

Področje: DRAMSKA UMETNOST

TEMA: BIBA LEZE, BIBA GRE É

GLOBALNA CILJA:

DRAMSKA UMETNOST:

- Razvijanje izražanja in komuniciranja z umetnostjo.

JEZIK:

- Spodbujanje jezikovne zmožnosti (artikulacija, besednjak, besedila, komunikacija itn.).

ENOTA: Seznanitev z bibarijo *Biba torto meša* s pomočjo ročne lutke

CILJI:

Umetnost:

- Dramska:

- Razvijanje sposobnosti umetniškega izražanja lutnega, lutstvenega, miselnega, estetskega in vrednostnega doživljanja.

- Glasbena:

- Razvijanje občutka za ritem.

Jezik:

- Otrok se izraža s kretnjami in gibi telesa.
- Otrok doživlja in spozna verbalno komunikacijo kot vir ugodja, zabave in reševanja problemov.
- Otrok prepozna, ušiva in se zabava v nesmiselnih zgodbah, rimah, različnih glasovnih in besednih igrah, galah ter doživlja zvočnost in ritem.

- Otrok razvija jezikovno zmožnost odzivati se na neverbalno izražanje želja in predlogov drugih.
- Navajanje na pozorno poslušanje.
- Ćirjenje otrokovega aktivnega in pasivnega besediĳa.
- Omogoĳiti otrokom prijetno doĳivetje.

Gibanje:

- Razvijanje prstne spretnosti oziroma t. i. fine motorike.
- Iskanje lastne poti pri reĳevanju gibalnih problemov.
- Gibanje na sveĳem zraku.

Drugba:

- Graditev dobre socialne klime.
- Obĳutiti pripadnost skupini.

Narava:

- Spodbujanje razliĳnih pristopov k spoznavanju narave.

Matematika:

- Otrok zaznava prirejanje 1-1 in prireja 1-1.

METODE DELA:

- pripovedovanje
- improvizacija
- opazovanje
- praktiĳno delo
- igra
- delo z lutko

OBLIKE DELA:

- frontalna
- individualna

PROSTOR:

- igralnica

SREDSTVA:

- rolna lutka Biba
- travnik iz vrteksa

METODIŠNI POSTOPEK

Motivacija:

Otroke povabimo na preprogo, na kateri se zjutraj dobimo v jutranjem krogu, kjer nas čakata travnik z Bibo.

POTEK DELA

Aktivnosti vzgojitelja:

Izvedemo bibarijo *Biba torto mega* s preprosto rolna lutko Bibo, ki smo jo sami izdelali. Otroci ji z zanimanjem prisluhnejo in se tudi spontano pridružijo pri izvajanju bibariji. Z gibi lutke in ritmom prilagamo posebno vzdušje, ki otroke zabava in spodbuja k sodelovanju. Ko pridemo do dela eden koček ti dobi gredico, gremo do otroka in mu Biba da koček torte v usta, in ko pridemo do drugega pa mala miška, da Biba nam v usta koček torte, to ponavljamo, da pridejo vsi otroci na vrsto. Dejavnost večkrat ponovimo. Lutko ponudimo otrokom, da jo spoznajo in animirajo, spodbujamo jih k ustvarjalnemu izražanju.

Aktivnosti otrok:

- vključujejo se v sprostitevno dejavnost,
- poslušajo in se seznanjajo z bibarijo *Biba torto mega*,
- spoznajo rolna lutko,
- izvajajo dejavnost v ritmu s prsti in rokami,
- sodelujejo v igrici s prsti in bibariji,
- komunicirajo z otroki in odraslimi s pomočjo očesnega stika in gibov,

- doživljajo ritem besed,
- opazujejo odraslega,
- animirajo lutko,
- sodelujejo v krajši skupinski dejavnosti,
- igrajo se in posnemajo živali,
- na prostem poiščejo bibe.

EVALVACIJA

V pripravi smo si zastavili nalogo, da otroke seznanimo z bibarijo *Biba torto meča* s pomočjo rolnih lutke. Poleg lutke dodatno motiviramo otroke, ko zaigramo malo miš v bibariji, in ko jih vključimo v sodelovanje in izvajanje bibarije, saj jim delimo koščke torte. Na tak način vplivamo na dobro socialno klimo v skupini. Spoznali so preprosto rolno lutko in vodenje te lutke. Po nekaj ponovitvah bibarije smo jim ponudili lutko Biba ter jih samo opazovali pri igri z njo. Otroci so izvajali bibarijo z lutko in brez nje in se zelo zabavali ob tem. Otrokom smo omogočili prijetno doživetje v igri z lutko.

Besedilo: Voglar, M. Ź BIBA TORTO MEČA

Biba torto meča, *Na dlani najprej torto meča Ź lepo kroĹno.*

vija, vaja,

vija, vak.

Biba torto reĹe, *Pri besedilu »ġlik, ġlak« biba reĹe torto po dlani.*

ġlik, ġlak,

ġlik, ġlak.

En kos torte *Najprej ponudimo torto otroku, pri besedilu*

ti dobiġ *»drugega pa mala miġ« se mi vġivimo v vlogo male*

drugega pa mala miġ *miġi, odpremo usta in pojemo torto.*

Slika 16: Biba torto meša.

Slika 17: Še en kos torte ti dobiš

Slika 18: Še in en kos torte ti dobiš

Slika 19: é enega pa mala miš

➤ **Priprava 4:**

Starost otrok: 2 do 3 leta.

Področje: DRAMSKA UMETNOST

TEMA: BIBA LEZE, BIBA GRE É

GLOBALNA CILJA:

DRAMSKA UMETNOST:

- Razvijanje izražanja in komuniciranja z umetnostjo.

JEZIK:

- Spodbujanje jezikovne zmožnosti (artikulacija, besednjak, besedila, komunikacija itn.).

ENOTA: Izdelava rožne lutke Bibe

CILJI:

Umetnost:

- Dramska:

- Razvijanje sposobnosti umetniškega izražanja lutnega, lutstvenega, miselnega, estetskega in vrednostnega doživljanja.
- Stimuliranje in povečanje domišljije.

- Likovna:

- Spodbujanje splošne ustvarjalnosti pri pripravi, organizaciji in uporabi sredstev.

Jezik:

- Otrok se izraža s kretnjami in gibi telesa.
- Otrok doživlja in spozna verbalno komunikacijo kot vir ugodja, zabave in reševanja problemov.

- Otrok prepozna, ugiiva in se zabava nesmiselnih zgodbah, rimah, razlii njih glasovnih in besednih igrach, galah ter doživlja zvoľnost in ritem.
- Otrok razvija jezikovno zmoľnost odzivati se na neverbalno izraľanje gelja in predlogov drugih.
- Ćirjenje otrokovega aktivnega in pasivnega besediľa.
- Navajanje na pozorno posluľanje.

Gibanje:

- Razvijanje prstne spretnosti oziroma t. i. fine motorike.
- Iskanje lastne poti pri reľevanju gibalnih problemov.

Drugba:

- Omogoľiti otrokom prijetno doľivetje.
- Spodbujanje otrokovega obľutka lastne vrednosti.

Narava:

- Otrok spozna razlii ne materiale.

Matematika:

- Otrok se naui i orientacije pri izdelavi roľne lutke.

METODE DELA:

- pripovedovanje
- improvizacija
- opazovanje
- praktiľno delo
- igra
- delo z lutko

OBLIKE DELA:

- frontalna
- individualna

PROSTOR:

- igralnica

SREDSTVA:

- rokavice iz filca,
- izrezani liki iz filca,
- volna,
- lepilo,
- lutka Biba.

METODIČNI POSTOPEK

Motivacija:

Otroke povabimo na preprogo, kjer se pozdravimo. Za motivacijo z rolno lutko Bibo izvedemo bibarijo *Biba torto meša*, ki ji otroci z zanimanjem prisluhnejo in se tudi spontano pridružejo pri bibariji.

POTEK DELA

Aktivnosti vzgojitelja:

Otroke vprašamo, če bi tudi oni želeli imeti svojo lutko Biba. Povabimo jih v dva kotika, kjer imamo pripravljen material za izdelavo lutk. Otroci si izdelajo rolno lutko. Zdaj lahko vsak zaigra bibarijo s svojo lutko. Če enkrat zaigramo bibarijo, potem pa samo še opazujemo igro otrok.

Aktivnosti otrok:

- vključujejo se v sprostitveno dejavnost,
- poslušajo bibarijo *Biba torto meša*,
- izvajajo dejavnost v ritmu s prsti in rokami,
- sodelujejo v igrici s prsti in bibariji,
- komunicirajo z otroki in odraslimi s pomočjo očesnega stika in gibov,

- doživljajo ritem besed,
- opazujejo odraslega in sodelujejo pri izdelovanju lutke,
- animirajo lutko,
- sodelujejo v krajši skupinski dejavnosti,
- na prostem poiščejo bibe ter zapojejo pesmico Biba leze, biba gre.

EVALVACIJA

V pripravi smo si zastavili nalogo, da si bo vsak otrok izdelal svojo ročno lutko Bibo. Po motivaciji smo otroke povabili v dva kotička, da si izdelajo svojo Bibo. Pripravili smo jim rokavčke iz filca, gumbe, izrezke iz filca, volno in lepilo. Izdelane lutke so bile izraz otroške domišljije in ustvarjalnosti. Le-te nekako spominjajo na glavonožca, saj so jim prilepili oči, nos in usta, kot jih ima lovek in roke, ki so postavljene ob vsaki strani in nekatere imajo tudi lase. Otroci so jih animirali v povezavi z bibarijo, nekateri pa po svoje. Ob igri z lutko je bilo veliko veselja, smeha, zabave in ustvarjalnosti, saj so jih otroke spodbujale h kreativni igri.

Slika 20: Odločanje, kakšna bo Biba.

Slika 21: Biba v nastajanju.

Slika 22: Otroci so lutki dali oči, nos in usta.

Slika 23: Nato dobi še lase.

Slika 24: Dveletni dek se odloja.

Slika 25: Lutki v nastajanju.

Slika 26: Razstava lutk.

➤ **Priprava 5**

Starost otrok: 2 do 3 leta.

Področje: DRAMSKA UMETNOST

TEMA: BIBA LEZE, BIBA GRE É

GLOBALNA CILJA:

DRAMSKA UMETNOST:

- Razvijanje izražanja in komuniciranja z umetnostjo.

JEZIK:

- Spodbujanje jezikovne zmožnosti (artikulacija, besednjak, besedila, komunikacija itn.).

ENOTA: Seznanitev z bibarijo *Biba leze* s pomočjo enostavne rolne lutke

CILJI:

Umetnost:

- Dramska:

- Razvijanje sposobnosti umetniškega izražanja lutnega, lustrvenega, miselnega, estetskega in vrednostnega doživljanja.

Jezik:

- Otrok se izraža s kretnjami in gibi telesa.
- Otrok doživlja in spozna verbalno komunikacijo kot vir ugodja, zabave in reševanja problemov.
- Otrok prepozna, ugiiva in se zabava v nesmiselnih zgodbah, rimah, razlii njih glasovnih in besednih igrah, galah ter doživlja zvočno in ritem.
- Otrok razvija jezikovno zmožnost odzivati se na neverbalno izražanje želja in predlogov drugih.
- Grijenje otrokovega aktivnega in pasivnega besedičja.

Gibanje:

- Razvijanje prstne spretnosti oziroma t. i. fine motorike.
- Iskanje lastne poti pri reševanju gibalnih problemov.

Druga:

- Razvijanje samozaupanja in doseganja osebnega zadovoljstva.
- Omogočiti otrokom prijetno doživetje.

Narava:

- Spodbujanje različnih pristopov k spoznavanju narave.

METODE DELA:

- pripovedovanje
- opazovanje
- praktično delo
- igra
- delo z lutko

OBLIKE DELA:

- frontalna
- individualna

PROSTOR:

- igralnica

SREDSTVA:

- rožna lutka Biba
- scena in travnik iz vrteksa

METODIŠNI POSTOPEK

Motivacija:

Otroke povabimo na preprogo, kjer se pozdravimo. Za motivacijo povemo ljudsko pesem Biba leze, biba gre. Otroci z zanimanjem prisluhnejo.

POTEK DELA

Aktivnosti vzgojitelja:

Animiramo ročno lutko Biba v povezavi z bibarijo *Biba leze*. Z besedami, rimo, ritmom, ambientom ter lutko priigramo posebno larsko vzdušje, ki otroke spodbuja k sodelovanju. Ko jih pogledamo, se po igralnici razgiri nalezljivi smeh. Dejavnost večkrat ponovimo, nato povabimo otroke, da se nam pridružijo pri izvajanju bibarije. Lutko ponudimo otrokom, da jo lahko že oni animirajo. Otroke spodbujamo k ustvarjalnosti.

Aktivnosti otrok:

- vključujejo se v sprostitveno dejavnost,
- poslušajo in se seznanjajo z bibarijo Biba leze,
- spoznajo ročno lutko,
- izvajajo dejavnost v ritmu s prsti in rokami,
- sodelujejo v igrici s prsti in bibariji,
- komunicirajo z otroki in odraslimi s pomočjo očesnega stika in gibov,
- doživljajo ritem besed,
- animirajo lutko,
- sodelujejo v krajši skupinski dejavnosti,
- posnemajo gibanje bib,
- poslušajo ljudsko pesem Biba leze, biba gre,
- na prostem poiščejo bibe.

EVALVACIJA

V pripravi smo si zastavili nalogo, da otroke seznanimo z bibarijo *Biba leze* s pomočjo rožne lutke Bibe. Pred izvajanjem te dejavnosti smo izdelali rožno lutko Bibo. Le-ta je otroke še dodatno motivirala k sodelovanju in izvajanju bibarije. Spoznali so preprosto rožno lutko in vodenje te lutke. Večina otrok je sodelovala pri bibariji. Pri tej skupni dejavnosti smo se zabavali in smejali.

Besedilo: Voglar, M. Ź BIBA LEZE

Biba leze brez oddiha,	<i>(Biba sta na^g kazalec in sredinec, ki stopata</i>
blja, blja, blja,	<i>po otrokovi roki navzgor. Ko pride biba do</i>
biba leze in sopiha,	<i>vrat, kazalec potrka po otrokovi bradi na trk,</i>
blja, blja, blja.	<i>trk, trk. ^{Le} otrok ^{ge} ne govori, storimo to mi</i>
	<i>namesto njega. Povemo, da je tu doma (ime</i>
Biba je do vrat prišla.	<i>otroka).)</i>
Trk, trk, trk, je kdo doma?	

Slika 27: Trk, trk, trk é

Slika 28: Je kdo doma?

Slika 29: Ja, Tijan.

Slika 30: Moja, moja é

➤ **Priprava 6**

Starost otrok: 2 do 3 leta.

Področje: DRAMSKA UMETNOST

TEMA: BIBA LEZE, BIBA GRE É

GLOBALNA CILJA:

DRAMSKA UMETNOST:

- Razvijanje izražanja in komuniciranja z umetnostjo.

JEZIK:

- Spodbujanje jezikovne zmožnosti (artikulacija, besednjak, besedila, komunikacija itn.).

ENOTA: Seznaiter z bibarijo *Metoda neroda* s pomočjo enostavne lutke na palici

CILJI:

Umetnost:

- Dramska:

- Razvijanje sposobnosti umetniškega izražanja lutnega, lutstvenega, miselnega, estetskega in vrednostnega doživljanja.

Jezik:

- Otrok se izraža s kretnjami in gibi telesa.
- Otrok doživlja in spozna verbalno komunikacijo kot vir ugodja, zabave in reševanja problemov.
- Otrok prepozna, ušiva in se zabava v nesmiselnih zgodbah, rimah, različnih glasovnih in besednih igrah, galah ter doživlja zvočnost in ritem.
- Otrok razvija jezikovno zmožnost odzivati se na neverbalno izražanje želja in predlogov drugih.
- Ćirjenje otrokovega aktivnega in pasivnega besedišča.

- Omogočiti otrokom prijetno doživetje.

Gibanje:

- Razvijanje prstne spretnosti oziroma t. i. fine motorike.
- Iskanje lastne poti pri reševanju gibalnih problemov.

Družba:

- Razvoj empatije.
- Graditev dobre socialne klime.

Matematika:

- Otrok se uči orientacije v prostoru.

METODE DELA:

- pripovedovanje
- opazovanje
- praktično delo
- igra
- delo z lutko

OBLIKE DELA:

- frontalna
- individualna

PROSTOR:

- igralnica

SREDSTVA:

- lutka na palici Metoda Neroda
- scena in travnik iz vrteksa

METODIŠNI POSTOPEK

Motivacija:

Otroke povabimo na preprogo, kjer se pozdravimo. Motivacija je sama lutka na palici Metoda Neroda. Otroci z zanimanjem prisluhnejo in čakajo kaj se bo dogajalo.

POTEK DELA

Aktivnosti vzgojitelja:

Izdelamo lutko Metodo Nerodo pred načrtovano lutkovno dejavnostjo. Animiramo lutko Metodo Nerodo v povezavi z bibarijo *Metoda neroda*. Z gestami, gibi in besedami lutke ter rimo in ritmom bibarije prižarimo otrokom novo doživetje. Lutka Metoda Neroda nagovarja otroke in jih spodbuja k sodelovanju.

Aktivnosti otrok:

- vključujejo se v sprostitveno dejavnost,
- poslušajo in se seznanjajo z bibarijo *Metoda Neroda*,
- spoznajo rolno lutko,
- izvajajo dejavnost v ritmu s prsti in rokami,
- sodelujejo v igrici s prsti in bibariji,
- komunicirajo z otroki in odraslimi s pomočjo očesnega stika in gibov,
- doživljajo ritem besed,
- animirajo lutko,
- sodelujejo v krajši skupinski dejavnosti,
- posnemajo gibanje lutke,
- na prostem plezajo po plezalih in po hribu.

EVALVACIJA

V pripravi smo si zastavili nalogo, da otroke seznanimo z bibarijo *Metoda Neroda* s pomočjo lutke na palici Metode Nerode. Lutka je otroke še dodatno motivirala k sodelovanju in izvajanju bibarije. Spoznali so preprosto ročno lutko in vodenje te lutke. Vsi otroci so sodelovali pri bibariji. Če cel dan so iskali lutko in se z njo igrali.

Besedilo: primer iz vrtca - METODA NERODA

METODA NERODA *(s prsti nakažemo hojo in z rokami gremo navzgor)*

PO LOJTRI JE GLA,

SE LOJTRA ZLOMILA, *(z rokami gremo dol)*

JE PADLA NA TLA. *(dotaknemo se tal)*

POL JE PA JOKALA. *(manemo si ocke in **ñ**jokamoð)*

Enkrat glasno, drugiñ tiho, pada Metoda na tla.

Slika 31: Metoda Neroda se predstavi.

Slika 32: Nagovori vse otroke.

Slika 33: é po lojtri je ģla é

Slika 34: é pol je pa jokala é

Slika 35: Metoda Neroda é

Slika 36: é po lojtri je é

Slika 37: é padla je é

➤ **Priprava 7:**

Starost otrok: 2 do 3 leta.

Področje: DRAMSKA UMETNOST

TEMA: BIBA LEZE, BIBA GRE É

GLOBALNA CILJA:

DRAMSKA UMETNOST:

- Razvijanje izražanja in komuniciranja z umetnostjo.

JEZIK:

- Spodbujanje jezikovne zmožnosti (artikulacija, besednjak, besedila, komunikacija itn.).

ENOTA: Seznanitev s prstno igro *Miška kajko kuhala* in prstnimi lutkami

CILJI:

Umetnost:

- Dramska:

- Razvijanje sposobnosti umetniškega izražanja lutnega, lutstvenega, miselnega, estetskega in vrednostnega doživljanja.

- Likovna:

- Spodbujanje splošne ustvarjalnosti pri pripravi, organizaciji in uporabi sredstev in prostora.

Jezik:

- Otrok se izraža s kretnjami in gibi telesa.
- Otrok doživlja in spoznava verbalno komunikacijo kot vir ugodja, zabave in reševanja problemov.

- Otrok prepozna, ušiva in se zabava v nesmiselnih zgodbah, rimah, različnih glasovnih in besednih igrah, galah ter doživlja zvočnost in ritem.
- Otrok razvija jezikovno zmožnost odzivati se na neverbalno izražanje želja in predlogov drugih.

Gibanje:

- Razvijanje prstne spretnosti oziroma t. i. fine motorike.
- Iskanje lastne poti pri reševanju gibalnih problemov.

Druga:

- Otrok spozna, da morajo vsi otroci sodelovati, da bi lahko ta omogočila dobro počutje in udobje.

Narava:

- Otrok spozna, da imajo živa bitja, predmeti in snovi v domačem svetu tudi lastnosti, ki jih v naravi nimajo.

Matematika:

- Otrok zaznava prirejanje 1-1 in prireja 1-1.

METODE DELA:

- pripovedovanje
- opazovanje
- praktično delo
- igra
- delo z lutko

OBLIKE DELA:

- frontalna
- individualna

PROSTOR:

- igralnica

SREDSTVA:

- prstne lutke za vsak prst in obroč ki iz moose gumija
- ušesa za lutko Miško

METODIČNI POSTOPEK**Motivacija:**

Otroke povabimo na preprogo, na kateri se pozdravimo. Ko zapojemo pozdravno pesem, se v našem naročju nekaj oglasi. Majhna Miška je

POTEK DELA**Aktivnosti vzgojitelja:**

Za potreba dejavnosti izdelamo lutke. Izvedemo prstno igro *Miška kakko kuhala* s preprostimi prstnimi lutkami. V eni roki imamo Miško, ki v levi dlani kakko kuha. Ko hrani pet mišjih bratcev, vsak prst malce zasukamo v desno ali pa v levo. Ko pa pridemo do palca, ga obračamo in zvijemo v pest pod ostale prste. Otroci z zanimanjem prisluhnejo igri prstov. Dejavnost večkrat ponovimo, nato lutke ponudimo otrokom, da jih spoznajo in animirajo.

Aktivnosti otrok:

- vključujejo se v sprostitevno dejavnost,
- poslušajo in se seznanjajo s prstno igro *Miška kakko kuhala*,
- spoznajo prstno gledališče in prstne lutke,
- izvajajo dejavnost v ritmu s prsti in rokami,
- sodelujejo v igrici s prsti in bibariji,
- komunicirajo z otroki in odraslimi s pomočjo očesnega stika in gibov,
- doživljajo ritem besed,
- opazujejo odraslega,
- animirajo lutke,

- sodelujejo v krajši skupni dejavnosti,
- posnemajo gibanje živih bitij,
- na prostem igrajo miške.

EVALVACIJA

V pripravi smo si zastavili nalogo, da otroke seznanimo s prstnim lutkami in ljudsko prstno igro *Miška kačko kuhala*. Spoznali so preproste prstne lutke. Idejo za izdelavo lutk smo dobili v knjigi Slovenske otroške prstne igre, avtorja Igorja Cvetka. Ta prstna igra je pravo prstno gledališče, kjer je dlan scena in prsti lutke. Otroci so opazovali animacijo najmanjših lutk, prste, saj so prvič videli takšne lutke. Poskusili so si nadeti lutke na prste. Večini je uspelo, vendar so le starejši uspeli animirati takšne lutke. Lutke smo izdelali iz moose gumija. Izrezali smo trakce, ki smo jih zlepili v obročke in ugesa za vlogo Miške. Na te obročke smo narisali obraze.

Besedilo: Ljudska - MIŠKA KAČKO KUHALA

Miška kačko kuhala:

temu dala,	(mezinec)
temu dala,	(prstanec)
temu dala,	(sredinec)
temu dala,	(kazalec)
temu pa vrat zavila	(palec zvijemo pod prste)
in v luknjico skrila.	(celo roko pa stisnemo pod pazduho)

Slika 38: Miška kačko kuha é

Slika 39: é temu dala é

Slika 40: é temu pa vrat é

Slika 41: é in v luknjico é

Slika 42: é skrila é

Slika 43: Delek poskuša animirati lutke.

Slika 44: Miška ...

Slika 45: é kaŕko kuha é

Slika 46: é temu dala é

➤ **Priprava 8**

Starost otrok: 2 do 3 leta.

Področje: DRAMSKA UMETNOST

TEMA: BIBA LEZE, BIBA GRE É

GLOBALNA CILJA:

DRAMSKA UMETNOST:

- Razvijanje izražanja in komuniciranja z umetnostjo.

JEZIK:

- Spodbujanje jezikovne zmožnosti (artikulacija, besednjak, besedila, komunikacija itn.).

ENOTA: Seznanitev z bibarijo *Migka in Krt* s pomočjo rol njih lutk Migke in Krta

CILJI:

Umetnost:

- Dramska:

- Razvijanje sposobnosti umetniškega izražanja lutnega, l ustvenega, miselnega, estetskega in vrednostnega doživljanja.

Jezik:

- Otrok se izraža s kretnjami in gibi telesa.
- Otrok doživlja in spozna verbalno komunikacijo kot vir ugodja in zabave in reševanja problemov.
- Otrok prepozna, ugi va in se zabava v nesmiselnih zgodbah, rimah, razli j njih glasovnih in besednih igrah, galah ter doživlja zvo l nost in ritem.
- Otrok razvija jezikovno zmožnost odzivati se na neverbalno izražanje gelja in predlogov drugih.
- Omogo l iti otrokom prijetno doživetje.

Gibanje:

- Razvijanje prstne spretnosti oziroma t. i. fine motorike.
- Iskanje lastne poti pri reševanju gibalnih problemov.

Druga:

- Graditev dobre socialne klime.
- Oblikovanje pripadnosti skupini.

Narava:

- Spodbujanje različnih pristopov k spoznavanju narave.

Matematika:

- Otrok rabi izraze za opisovanje položaja predmetov (na, v, poleg) in se nauči orientacije v prostoru.

METODE DELA:

- pripovedovanje
- opazovanje
- praktično delo
- igra
- delo z lutko

OBLIKE DELA:

- frontalna
- individualna

PROSTOR:

- igralnica

SREDSTVA:

- rožna lutka Miška
- rožna lutka Krt
- scena iz vrta iz vrteksa

METODIŠNI POSTOPEK

Motivacija:

Otroke povabimo na preprogo, kjer se pozdravimo. Za motivacijo zapojemo pesem Teka miška, avtorice Voglar, M., ki ji otroci z zanimanjem prisluhnejo.

POTEK DELA

Aktivnosti vzgojitelja:

Z namenom, da bi otroke motivirali in pritegnili k načrtovani dejavnosti, smo uporabili pesem Teka miška. Na preprogi nas je pričakala scena dogajanja v vrtu. Z besedami in gibi dveh rolnih lutk Krta in Miške smo pričarali vzdušje, ki nas je z domišljijo odpeljalo na vrt.

Aktivnosti otrok:

- vključujejo se v sprostitveno dejavnost,
- poslušajo pesem o miški,
- poslušajo in se seznanjajo z bibarijo Miška in Krta,
- spoznajo rolna lutka,
- izvajajo dejavnost v ritmu s prsti in rokami,
- sodelujejo v igrici s prsti in bibariji,
- komunicirajo z otroki in odraslimi s pomočjo očesnega stika in gibov,
- doživljajo ritem besed,
- animirajo lutko,
- sodelujejo v krajši skupinski dejavnosti,
- posnemajo gibanje živih bitij,
- poslušajo zgodbo o naravi,
- na prostem posnemajo gibanje Miške in Krta.

EVALVACIJA

V pripravi smo si zastavili nalogo, da otroke seznanimos z bibarijo Miška in Krta s pomočjo dveh rolnih lutk, Miške in Krta. Bibarija vsebuje ritem in zanimivo

rimo. Ponavljanje besedi vrta in ninaj, kar trikrat, je otroke pritegnilo k poslušanju. Igra Miške in Krta je s svojim izmeničnim nastopanjem in ritmičnim gibanjem ustvarila pri otrocih čustveno toplino. Bibarijo smo nekajkrat ponovili, nato pa smo lutki prepustili otrokom. Lutki so vedno animirali tako, kot smo ju mi. Zanimalo nas je, ali bosta dva otroka animirala vsak eno lutko in sodelovala v bibariji. Dva dekleta sta vzela vsak svojo lutko in si ob naslonjalu mehkega stola sama zaigrala Miško in Krta. Ostali otroci niso sodelovali v bibariji na takšen način, saj so vzeli in animirali vedno obe lutki, kar je v skladu z njihovim razvojem, saj že vedno prevladuje vzporedna igra.

Besedilo: Voglar, M. i MIŠKA IN KRT

POJDIMO NA VRT,

POGLEDAT, KAJ DELATA MIŠKA IN KRT.

MIŠKA PO VRTU DROBENČIJA, *(s prsti se sprehodimo po dlani)*

KRT ZEMLJO RAVNA. *(z desno dlanjo pobodimo levo dlan)*

MIŠKA ROČICE NABIRA ZA KRTA, *(s palcem in kazalcem desne roke)*

KRT LUKNJICE VRTA. *»potegnemo« vsak prstek i kot da obiramo)*

LUKNJICO ZA MIŠKO, VRTA, VRTA, VRTA. *(s kazalcem desne roke vrtamo v dlan)*

LUKNJICO ZA KRTA, VRTA, VRTA, VRTA. *(s kazalcem leve roke vrtamo v dlan)*

V ENI LUKNJI MIŠKA SPI,

(potisnemo palec proti dlani, zapremo dlan v pest z ostalimi prsti)

V DRUGI LUKNJI KRTEK SPI.

(potisnemo palec proti dlani, nato zapremo dlan v pest z ostalimi prsti)

NINAJ, NINAJ, NINAJ NI.

(pesti potisnemo drugo k drugi in zazibamo)

Slika 47: Pogledj Migko in Krta.

Slika 48: Migka po é

Slika 49: Krt zemljico é

Slika 50: Migka rogičica

Slika 51: Gremo na vrté

Slika 52: Migka rogičica nabira.

➤ **Priprava 9:**

Starost otrok: 2 do 3 leta.

Področje: DRAMSKA UMETNOST

TEMA: BIBA LEZE, BIBA GRE É

GLOBALNA CILJA:

DRAMSKA UMETNOST:

- Razvijanje izražanja in komuniciranja z umetnostjo.

JEZIK:

- Spodbujanje jezikovne zmožnosti (artikulacija, besednjak, besedila, komunikacija itn.).

ENOTA: Seznanitev z bibarijo *Polček* in ročno lutko

CILJI:

Umetnost:

- Dramska:

- Razvijanje sposobnosti umetniškega izražanja lutnega, l ustvenega, miselnega, estetskega in vrednostnega doživljanja.
- Seznanjanje z ročno lutko in vodenje te lutke.

- Glasbena:

- Razvijanje muzikalnosti in občutka za ritem.

Jezik:

- Otrok se izraža s kretnjami in gibi telesa.
- Otrok doživlja in spoznava verbalno komunikacijo kot vir ugodja in zabave in reševanja problemov.
- Otrok prepozna, ugiha in se zabava v nesmiselnih zgodbah, rimah, različnih glasovnih in besednih igrar, galah ter doživlja zvočnost in ritem.

- Otrok razvija jezikovno zmožnost odzivati se na neverbalno izražanje želja in predlogov drugih.
- Čirjenje otrokovega aktivnega in pasivnega besedišča.

Gibanje:

- Razvijanje prstne spretnosti oziroma t. i. fine motorike.
- Iskanje lastne poti pri reševanju gibalnih problemov.
- Bivanje na svežem zraku.

Druga:

- Otrok razvija socialno-interakcijske spretnosti.

Narava:

- Otrok spoznava živo naravo in polga.

METODE DELA:

- pripovedovanje
- improvizacija
- opazovanje
- praktično delo
- igra
- delo z lutko

OBLIKE DELA:

- frontalna
- individualna

PROSTOR:

- igralnica

SREDSTVA:

- rožna lutka Polg
- scena iz travnik

METODIČNI POSTOPEK

Motivacija:

Otroke povabimo na preprogo, da se pozdravimo. Zapijemo jim ljudsko pesmico o polčku Biba leze.

POTEK DELA

Aktivnosti vzgojitelja:

Pred izvedbo dejavnosti si izdelamo lutko Polčka. Izvedemo bibarijo *Polček* s preprosto ročno lutko. Polček leze, leze polasi in vsepovsod. Po travniku, po otrocih, pod rokami, zadaj, spredaj ... Polček igra letrinski takt, same polovinke in tu in tam letrinka, daje bibariji in igri z lutko poseben bar. Igra kar vabi h gibanju in hkrati umirja. Bibarijo večkrat ponovimo, nato lutko ponudimo otrokom, da jo spoznajo in se z njo igrajo.

Aktivnosti otrok:

- vključujejo se v krajšo sprostitevno skupno dejavnost,
- poslušajo in se seznanjajo z bibarijo *Polček*,
- poslušajo ljudsko pesmico o polčku Biba leze,
- spoznajo in se igrajo z ročno lutko,
- izvajajo dejavnost v ritmu s prsti in rokami,
- sodelujejo v igrici s prsti in bibariji,
- komunicirajo z otroki in odraslimi s pomočjo očesnega stika in gibov,
- doživljajo ritem besed, dinamiko,
- opazujejo gibe in izraz odraslega,
- animirajo lutke,
- posnemajo gibanje polčka,
- na naravi poiščejo polčke,
- opazujejo gibanje polčka.

EVALVACIJA

V pripravi smo si zastavili nalogo, da otroke seznanimo z ročno lutko in bibarijo *Polček*. Ta bibarija se lahko zapoje. Spoznali so preprosto ročno lutko Polča. Z nežnimi gibi in tihim nežnim glasom smo želeli pri arati enkratno doživetje, ki jih bo umirilo in jim dalo občutek zadovoljstva in radosti. Uspelo nam je. Enostavna bibarija, lutka in polasni gibi so otrokom dali dovolj prostora za polet domišljije in spodbudo za lastno igro z lutko Polčem.

Besedilo: Voglar, M. i POLČEK

LEZE, LEZE POLČEK POLASI, (s kazalcem in sredincem se sprehajamo po stegnjeni roki)

LEZE, LEZE PO LISTJU IN TRAVI.

BUC , BUC, BUC, GLEJ ROGE, (stegnemo oba prsta)

BUC, BUC, BUC, SKRIL JIH JE. (prsta pokrijemo).

LEZE, LEZE POLČEK POLASI, (s kazalcem in sredincem se sprehajamo po stegnjeni roki)

LEZE, LEZE PO LISTJU IN TRAVI.

Slika 53: Leze, leze

Slika 54: Polček polasi é

Slika 55: é buc, buc, buc é

Slika 56: Leze polček.

Slika 57: é po listju in travi é

➤ **Priprava 10:**

Starost otrok: 2 do 3 leta.

Področje: DRAMSKA UMETNOST

TEMA: BIBA LEZE, BIBA GRE É

GLOBALNA CILJA:

DRAMSKA UMETNOST:

- Razvijanje izražanja in komuniciranja z umetnostjo.

JEZIK:

- Spodbujanje jezikovne zmožnosti (artikulacija, besednjak, besedila, komunikacija itn.).

ENOTA: Seznanitev s prstno igro *Prstna igra i kje je palček* in prstnimi lutkami

CILJI:

Umetnost:

- Dramska:

- Razvijanje sposobnosti umetniškega izražanja lutnega, lutstvenega, miselnega, estetskega in vrednostnega doživljanja.

- Likovna:

- Spodbujanje splošne ustvarjalnosti pri pripravi, organizaciji in uporabi sredstev in prostora.

Jezik:

- Otrok se izraža s kretnjami in gibi telesa.
- Otrok doživlja in spoznava verbalno komunikacijo kot vir ugodja, zabave in reševanja problemov.
- Otrok prepozna, uživa in se zabava v nesmiselnih zgodbah, rimah, različnih glasovnih in besednih igrah, galah ter doživlja zvočnost in ritem.

- Otrok razvija jezikovno zmožnost odzivati se na neverbalno izražanje želja in predlogov drugih.

Gibanje:

- Razvijanje prstne spretnosti oziroma t. i. fine motorike.
- Iskanje lastne poti pri reševanju gibalnih problemov.

Druga:

- Omogočiti otrokom prijetno doživetje.

Narava:

- Otrok spoznava svoje telo in prste na roki.

Matematika:

- Otrok zaznava prirejanje 1-1 in prireja 1-1.

METODE DELA:

- pripovedovanje
- opazovanje
- praktično delo
- igra
- delo z lutko

OBLIKE DELA:

- frontalna
- individualna

PROSTOR:

- igralnica
- igrilne

SREDSTVA:

- flomaster

METODIŠKI POSTOPEK

Motivacija:

Otroke povabimo na preprogo, na kateri se zjutraj dobimo, da se pozdravimo. Povemo jim krajšo zgodbo o palčku, ki je obiskal svoje prijatelje kazalca, sredinca, prstanca in mezinca.

POTEK DELA

Aktivnosti vzgojitelja:

Na prste si narišemo obraze lutk. Na igrilu izvedemo prstno igro *Prstna igra in kje je palček* s preprostimi prstnimi lutkami - prsti. Otroci z zanimanjem prisluhnejo igri prstov. Dejavnost večkrat ponovimo, nato narišemo otrokom na prstke lutke, da se igrajo s prsti in animirajo.

Aktivnosti otrok:

- vključujejo se v sprostitveno dejavnost,
- poslušajo in se seznanjajo s prstno igro *Prstna igra in kje je palček*,
- spoznajo prstno gledališče in prstne lutke,
- igrajo se s prstnimi lutkami, narisane na blazinice prstov,
- izvajajo dejavnost v ritmu s prsti in rokami,
- sodelujejo v igrici s prsti in bibariji,
- komunicirajo z otroki in odraslimi s pomočjo očesnega stika in gibov,
- doživljajo ritem besed,
- opazujejo odraslega,
- animirajo lutke,
- sodelujejo v krajši skupinski dejavnosti,
- bivajo na prostem.

EVALVACIJA

V pripravi smo si zastavili nalogo, da otroke seznanimo s prstnimi lutkami in prstno igro *Prstna igra in kje je palček*. Spoznali so preproste prstne lutke. Ta

prstna igra se lahko tudi zapoje. Otroci so opazovali animacijo najmanjših lutk, prste. Poskusili so animirati prste in lutke, vendar so imeli težave. Težko jim je bilo stegniti en prst in ga pomigati z njim. Večini je uspelo, animirati palec, kazalec, sredinec in mezinec. S prstancem so imeli pa težave, saj so težko obdržali ostale prste pokrle. Starejši so uspeli animirati takšne lutke. Lutke smo narisali na njihove prste in jih ga dodatno motivirali za prstno igro.

Besedilo: Kranjčan, R. in Prstna igra

Kje je palec, kje je palec,

tukaj sem, tukaj sem. *(pomigamo z enim pralcem, nato ga z drugim)*

Kako si kaj prijatelj, *(pomigamo z enim pralcem, nato ga z drugim)*

dobro hvala lepa,

grem domov, grem domov. *(skrijemo za hrbet enega, nato ga drugega pralca)*

Enako je potem z vsemi prstki.

Najprej se pogovarjata palec, nato kazalec, sredinec, prstanec in nazadnje mezinec.

Slika 58: Kje so prsti?

Slika 59: é kako si kaj prijatelj ...

Slika 60: é grem domov ...

Slika 61: é kje je kazalec é

Slika 62: é tukaj sem é

Slika 63: Rižemo lutke na prste.

5 SKLEP

Praktični del diplomske naloge smo izvedli v Vrtcu Mavrica Brežice, v skupini 14-tih otrok, starih 2 do 3 leta. Čas, ki smo ga potrebovali za izvedbo dejavnosti z lutkami in bibarijami, je zajemal tri tedne.

Predhodno smo si zastavili 10 dnevnih priprav, po katerih smo kasneje izvajali načrtovane dejavnosti z lutkami v povezavi z bibarijami. V dejavnosti so bili vključeni vsi otroci, ne glede na starost.

V vseh dejavnostih z lutkami so bile le-te najboljše motivacijsko sredstvo pri bibarijah. Lutke so imele posebno magično moč, ki je otroke privlačila, da so ji sledili, jo posluščali, jo gledali ter najpomembneje, so ji verjeli in ji zaupali.

Na začetku smo si zastavili cilje, da bomo izvajali bibarije z lutko kot motivacijskim sredstvom. Skozi izvajanje le-teh smo pozitivno vplivali na socialni, kognitivni ter gibalni razvoj otrok. Prizadevali smo si ustvarjati pozitivno in zabavno vzdušje v skupini. Spodbujali smo ustvarjalnost pri otrocih. Te cilje smo v celoti uresnili, saj smo ob vsaki bibariji predstavili drugo lutko in ob tem tudi njeno vodenje. Lutke so povečale nivo koncentracije pri izvajanju teh dejavnosti in le-te podaljšale. Bibarije so skupaj z lutkami vplivale na celostni razvoj otrok, kar je bilo še posebej vidno pri otrocih, ki so se v tem času uvajali v vrtec. Pred temi dejavnostmi smo zaznali, da so bili redkobesedni, zadržani in drgali so se v ozadju. Ugotovili smo, da se zadržani otroci po delu z lutkami počutijo kot del skupine. Postali so bolj zgovorni, opazili smo več stikov z vrstniki in na obrazih je bilo videti čustvo zadovoljstva. Komaj so čakali, da so prišli v vrtec. Starejše otroke, ki niso imeli izkušenj pri rezanju s škarijami, je izdelava lutke motivirala, da so se lotili tudi te spretnosti. Opazno se je izboljšala in obogatila tudi fina motorika in koordinacija roka s čelo. Opazili smo

ustvarjalnost otrok pri animiranju lutk in izvajanju bibarij. Tisti otroci, ki so imeli težave z verbalnim izražanjem in otroci, ki še niso dopolnili dve leti, so se neverbalno izrazili z gibom lutke, malo mrmranja in tonom glasu. Otroci, ki še govorijo, so izboljšali izgovarjavo. Pri vseh otrocih je bilo opaziti bolj bogat besednih zaklad, tudi pri takšnih, ki manj govorijo, saj so pokazali, da nove besede poznajo, ko so jih razumeli in uporabili pri igri. Zaznati je bilo, da so otroci v skupini zdaj bolj povezani med sabo, kar je posledica teh skupnih dejavnosti z lutko in bibarijami.

V dejavnostih so otroci ves čas aktivno sodelovali. Skozi njih smo uspeli realizirati vse cilje, ki smo si jih zastavili v pripravah. Otroci so se veselili igre z lutkami in bibarijami. Vsak dan so imeli vse lutke na razpolago v lutkovnem kotliku, ki so ga še jeseni poimenovali Medvedek, saj imajo poleg lutk na voljo tudi mehke igrače in medvedke, zanje pa. Velikokrat so se spontano, izven vodenih dejavnosti, igrali z lutkami in poleg animacije lutke zapeli kakšno pesmico, izvajali bibarijo ali pa improvizirali bibarije z njimi. Lutke so vidno vplivale na njihovo domišljijo in ustvarjalnost, na čustveni razvoj, saj so lahko skozi lutko izrazili svoje občutke, misli in čustva. Zadovoljstvo in pozitivno vzdušje pri skupnih dejavnostih je vplivalo na pozitivno socialno klimo in veliko samozavest pri sramegljivih in zadržanih otrocih.

Pri praktičnem delu diplomske naloge smo pridobili veliko dragocenih izkušenj pri delu z lutkami pri otrocih prvega starostnega obdobja in izdelavi lutk iz odpadnega materiala. Presenetilo nas je spoznanje, da je bila najboljša lutka tista, ki je enostavna. Izdelava lutke ni vzela veliko časa, je pa prinesla ogromno zadovoljstva in radosti ob animiranju. Ob otrokovi igri z lutko smo z opazovanjem izvedeli tiste skrite misli, ki nam jih je skozi njo razkril.

Pomembno je, da se zavedamo, da otroci lutke potrebujejo, saj vplivajo na njihov celostni razvoj. Menimo, da se po daljšem delu z lutkami nivo koncentracije pri bibarijah izrazito zveča. Vsem vzgojiteljicam priporočamo, da uporabijo lutke kot

motivacijsko sredstvo. Iz lastnih izkušenj lahko zatrdimo, da lutke vplivajo na pridobitev in ohranitev pozornosti pri najmlajših otrocih. Svetujemo, da uporabite lutke in bibarije pri svojem delu, saj se odlično dopolnjujejo. Na slehernega otroka lutke in bibarije vsaka zase in obe hkrati skupaj odlično vplivajo. Velik poudarek moramo dati obogatitvi otrokove kreativnosti ob pomoči lutk in bibarij. Na razvoj pozitivne socialne klime z lutkami in bibarijami vplivamo hitreje in močnejše. Lutke ob podpori bibarij ustvarjajo sproščeno in zabavno vzdušje v skupini. Z močnim čustvenim nabojem vplivajo na otroke, ki se drgijo v ozadju. Priporočamo bibarije v povezavi z lutkami tudi staršem doma. Lutka je odlično motivacijsko sredstvo, brez katerega si ne predstavljamo vsakodnevnega dela z otroki.

6 LITERATURA

1. Borota, B. (2006). *Glasbene dejavnosti in otrokove zmožnosti v zgodnjem obdobju*. Koper: Pedagoška fakulteta Koper.
2. Cvetko, I. (1996). *Slovenske otroške prstne igre*. Radovljica: Didakta.
3. Down, S. (2005). Thoughts on puppetry for the very young. (O. Bernier, Ured.) *Puppetry in education and therapy: unlocking doors to the mind and heart*. [Misli o lutkarstvu za najmlajše. Lutkarstvo v izobraževanju in terapiji: odklepanje vrat do uma in srca.]
4. Bahovec, E. idr. (2007). *Kurikulum za vrtce*. Ljubljana: MSG.
5. Bastažič, Z. (1996). Igra s prstki, rokami in verzi. V I. Cvetko, *Slovenske otroške prstne igre*, str. 57-59.
6. Korošec, H. (2001). Neverbalna komunikacija. (D. Leš, Ured.) *Lutka iz vrtca v golo*, str. 7-20.
7. Korošec, H. (2003). Simbolna igra in gledališka igra. Pridobljeno 20. 2. 2011, iz <http://www.pef.uni-lj.si/~vilic/gradiva/3-korosec-simbolna.pdf>.
8. Korošec, H. (2004). Lutke in otrokov vsakdan v vrtcu in golem. (Pridobljeno 20. 2. 2011, iz <http://www.pef.uni-lj.si/~vilic/gradiva/3-korosec-kreativna.pdf>.
9. Korošec, H. (2006a). Drama in lutke v vrtcu. (B. Vrbovšek, Ured.) *Umetnost v kurikulumu vrtca*, str. 32-38.
10. Korošec, H. (2006b). Kreativne dejavnosti z lutkami kot proces. *Otrok v svetu glasbe, plesa in lutk*, str. 103-140.
11. Kroflič, B. in Gobec, D. (1995). *Igra in gib in ustvarjanje in učenje*. Novo mesto: Pedagoška obzorja.

12. Lipnik, J. (1994). Mali 1 vek: zbirka besedil h knjigi Metodika govorne vzgoje. Maribor: Obzorja.
13. Lipnik, J. in Matij, R. (1993). Metodika govorne vzgoje: priročnik za delo vzgojiteljic in staršev. Maribor: Obzorja.
14. Majaron, E. (1998a). Lutka i idealna povezava didaktičnih smotrov. Pridobljeno 20. 2. 2011, iz <http://www.pef.uni-lj.si/~vilic/gradiva/3-lutke-didaktični-smotri.doc>.
15. Majaron, E. (1998b). Lutka, vsakodnevna naša pomočnica. Pridobljeno: 20. 2. 2011, iz http://www.see-educoop.net/education_in/pdf/edi05-slo-svn.t03.pdf.
16. Majaron, E. (2001). Lutka pri oblikovanju mladega 1 loveka. (D. Loh, Ured.). Lutka iz vrtca v gilo, str. 4i 5.
17. Majaron, E. (2006a). Animacija lutk in otrokovo gibanje. *Otrok v svetu glasbe, plesa in lutk*, str. 98i 102.
18. Majaron, E. (2006b). L-arobna mo1 lutk. *Otrok v svetu glasbe, plesa in lutk*, str. 98i 102.
19. O'Hare, J. (2005). Puppets in education: process or product? (O. Bernier, Ured.) *Puppetry in education and therapy: unlocking doors to the mind and heart*. [Lutke v izobraževanju: postopek ali rezultat? Lutkarstvo v izobraževanju in terapiji: odklepanje vrat do uma in srca.]
20. Sitar, J. (1996). Prsti in prstno gledališ1e. V I. Cvetko, *Slovenske otroške prstne igre*, str. 35i 39.
21. Ğinko, S. (2008). Vloga lutkovnega gledališ1a pri kulturni vzgoji otrok. *Revija za elementarno izobraževanje*, 1 (3-4), str. 131i 137.
22. Ğinko, S. (2009). Lutkovne tehnike v vrtcu. (Pridobljeno: 20. 3. 2011, iz spletne strani Pedagoške fakultete Maribor).
23. Trefalt, U. (1993). *Osnove lutkovne režije*. Ljubljana: Zveza kulturnih organizacij Slovenije.

24. Varl, B. (1995a). *Lutke na nitkah*. Ćentilj: Zaloĝba Aristej.
25. Varl, B. (1995b). *Lutke na palici*. Ćentilj: Zaloĝba Aristej.
26. Varl, B. (1997). *Roĝne lutke*. Ćentilj: Zaloĝba Aristej.
27. Z lutkami po svetu. (brez datuma). Pridobljeno 23. 3. 2011, iz <http://www.pef.uni-lj.si/~vilic/gradiva/3-lutke-po-svetu.doc>.
28. Zapiski iz predavanj. (2004). *Lutkovno gledaliĝka vzgoja z metodiko*. Maribor: Pedagoĝka fakulteta Maribor.